

Врз основа на член 28 став (2), член 30 став (1) и член 45 став (1) точка (1) од Законот за заштита на конкуренцијата (“Службен весник на Република Македонија,, бр.145/10, 136/11, 41/14, 53/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.208/24 и 16/25), Комисијата за одлучување по прекршок при Комисијата за заштита на конкуренцијата во состав: М-р. Борче Размоски – претседател, М-р. Малинка Силјановска Николиќ, Александар Тргачевски, Никола Трајчевски и Valon Elezi – членови, постапувајќи во постапката поведена по службена должност, со заклучок ПП бр.09-18/33 од 02.10.2024 година против: Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски; ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Апостолски; САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје; Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски; Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Георги Димитров Адвокати; Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје; Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје застапувано од Адвокат Влатко Десподовски; Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје; Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Никола Додевски и КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје застапувано од Адвокатско друштво Поповски и Партнери, а заради утврдување на сторен прекршок од член 59 став (1) точка 1), а во врска со член 7 став (1) точка 1) од Законот за заштита на конкуренцијата, на седницата одржана на 03.12.2025 година го донесе следното

РЕШЕНИЕ

1) Се утврдува дека Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје со ЕДБ 4030974258740 ЕМБС 4067037 и жиро сметка: 250010100734368 депонент на Шпаркасе Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски; ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје со ЕДБ 4030993129071 ЕМБС 4691130 и жиро сметка: 200000092050567 депонент на Стопанска Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Апостолски; САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје со ЕДБ 4030994256042 ЕМБС 4778529 и жиро сметка: 270000001075035 депонент на Халк Банка АД Скопје; Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје со ЕДБ 4030995100259 ЕМБС 5040043 и жиро сметка: 210050400430185 депонент на НЛБ Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски; Акционерско друштво за

осигурување ЕУРОЛИНК Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје со ЕДБ 4030002461596 ЕМБС 5702950 и жиро сметка: 380101325530131 депонент на Про Кредит Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Георги Димитров Адвокати; Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје со ЕДБ 4030003470874 ЕМБС 5737796 и жиро сметка: 240020000231761 депонент на УНИ Банка АД Скопје; Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје со ЕДБ 4030004518463 ЕМБС 5896100 и жиро сметка: 300000002261591 депонент на Комерцијална Банка АД Скопје, застапувано од Адвокат Влатко Десподовски; Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје со ЕДБ 4030005548374 ЕМБС 5983681 и жиро сметка: 270059836810188 депонент на Халк Банка АД Скопје; Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје со ЕДБ 4030007634049 ЕМБС 6224695 и жиро сметка: 200001532556051 депонент на Стопанска Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Никола Додевски и КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје со ЕДБ 4080009502945 ЕМБС 6479570 и жиро сметка: 210064795700150 депонент на НЛБ Тутунска Банка АД Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Поповски и Партнери, кои како меѓусебни конкуренти делуваат на релевантниот пазар на пазарот на осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица, во периодот од 01.03.2024 година до 07.05.2024 година учествувале во забранет договор и/или усогласено однесување - картел, кој имал за цел нарушување на конкуренцијата, спротивно на член 7 став (1) точка 1) од Законот за заштита на конкуренцијата, што преставува прекршок од 59 став (1) точка 1) од Законот, на начин што преку меѓусебна комуникација и координација во ист период донеле одлуки за измена/зголемување на делот на премијата за вршење на дејност осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - (режиски додаток), со што намерно ја замениле состојбата на непречена конкуренција на релевантниот пазар со состојба на практична соработка.

2) За сторениот прекршок од точка 1) од ова решение на сторителот:

- Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Апостолски, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;

XXX Податоците преставуваат деловна тајна

- Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Пепељугоски, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Георги Димитров Адвокати, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје, застапувано од Адвокат Влатко Десподовски, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Никола Додевски, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;
- КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје, застапувано од Адвокатско друштво Поповски и Партнери, му се изрекува санкција - глоба во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која претпријатието има составена годишна сметка;

3) Глобата од точка 2) од ова решение, сторителите на прекршокот се должни да ја платат во рок од 30 дена од денот на правосилноста на решението на трансакциска сметка на налогопримач: 100-0000000630-95, уплатна сметка: 840xxx¹07337 - глоби за сторени прекршоци од областа во надлежност на Комисијата за заштита на конкуренцијата, со приходна шифра 722139 и програма 00, налогопримач - Министерство за финансии, банка на примач - НБРМ. Неплатената глоба или ненавремено платената глоба, ќе се наплати по присилен пат.

4) Тужбата го одлага извршувањето на решението.

¹ Се наведува ознаката на општината согласно Списокот на општини со ознаки во Република Македонија, кој е составен дел на Упатството за начинот на евидентирање, распоредување и поврат на јавните приходи (Службен весник на Р.М. бр.8/06)

Образложение

Согласно член 45 став (1) точка (1) од Законот за заштита на конкуренцијата (во понатамошниот текст: „Законот”), откако Комисијата за одлучување по прекршок при Комисијата за заштита на конкуренцијата (во понатамошниот текст: „КОП”), во целост ќе ја утврди фактичката состојба од значење за правилно одлучување, донесува решение со кое утврдува дека лицето против кое е поведена постапката сторило прекршок предвиден со одредбите од овој закон и изрекува соодветна прекршочна санкција.

КОП пред поведување на постапката по службена должност со Заклучок ПП бр.09-18/33 од 02.10.2024 година, ги превзеде следните активности:

На 26.04.2024 година, со допис наш ПП бр. 09-18/1 од 26.04.2024 година, до Комисијата за заштита на конкуренцијата (во понатамошниот текст: „Комисијата”), беше доставено – Барање за постапување (во понатамошниот текст: „Барањето”) од страна на Министерството за финансии на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: „Министерството”), бр.13-4175/1 од 26.04.2024 година. Во Барањето, Министерството посочи дека е примен допис од страна на Агенцијата за супервизија на осигурувањето ПП бр.14-396/1 од 25.04.2024, со кој се известува дека повеќе друштва за осигурување донеле Одлуки за зголемување на висината на бруто премијата на осигурување од автомобилска одговорност која задолжително се плаќа при регистрацијата на моторни возила во делот на премијата за вршење на дејноста на осигурувањето. Зголемувањето на бруто премијата на осигурување од автомобилска одговорност е преку зголемување на делот на премијата за вршење на дејноста на осигурувањето (режискиот додаток), кој секое друштво го утврдува самостојно со донесување на посебна одлука на друштвото за осигурување, а истото е регулирано во член 3 од Тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица донесена од Комисијата за автомобилска одговорност на 15.10.2018 година, согласно Законот за задолжително осигурување во сообраќајот (Сл. Весник на РСМ бр.88/05,70/06,81/08,47/11,135/11,112/14 и 145/15). Министерството посочи дека ваквото постапување на друштвата за осигурување влијае врз стабилноста, сигурност и предвидливоста на функционирањето на целиот систем на осигурување и е на штета на осигурениците односно сопствениците на моторни возила кои имаат законска обврска да склучат ваков тип на осигурување, поради што од Комисијата се бара во најскоро време да ја разгледа настанатата ситуација и да постапи согласно надлежностите.

Постапувајќи по применото Барање од Министерството, поради постоење на сомнение дека претпријатија поседуваат исправи или други предмети или има сознанија кои можат да бидат од значење за да се докаже постоење на прекршок, КОП на ден 10.06.2024 година донесе Заклучок ПП бр. 09-18/2 за прибавување на докази на лице место во Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје (во понатамошниот текст УНИКА) и Заклучок ПП бр. 09-18/3 за прибавување на докази на лице место во Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје (во понатаможниот текст ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ).

На 11.06.2024 година, овластени лица од Комисијата извршија увид и прибавија докази на лице место во УНИКА, за што беше составен Записник ПП бр.09-18/6 од 11.06.2024 година во кој се наведени дискутираните теми помеѓу овластените лица на Комисијата и

овластените лица на друштвото, при што нотирано е и пристапувањето на компјутерот на директорот на УНИКА – Дритон Азизи, од кој е прибавена документација наведена во издадената Потврда за одземена документација ПП бр.09-18/7 од 11.06.2024 година.

Од разговорите помеѓу овластените лица на Комисијата и овластените лица на УНИКА, во Записникот беше наведено дека:

- Осигурителните компании одржуваат редовно состаноци во Стопанска Комора на Република Северна Македонија, Национално биро за осигурување и Агенција за супервизија на осигурување. Во јануари-февруари 2024 година, истите оддржале повеќе состаноци заради носење на новиот Закон за осигурување пред да се распушти Собранието, кој закон суште не е донесен.
- На прашање на службеното лице од Комисијата, дали Дритон Азизи на состаноците со други осигурителни друштва во март-април дискутирал за цените за осигурување од автоодговорност, Дритон Азизи појаснува дека пред носење на одлуката од 18.04.2024 година не присуствувал/немало такви состаници, за координација кој и за колку ќе ги покачи цените, иако сите осигурителни компании се соочуваат со истиот проблем.
- Дритон Азизи појаснува дека пред да се примени зголемувањето на цената, се доставува барање до Бирото за национално осигурување со цел да се направи соодветна адаптација на софтверот на новата тарифа, со цел да може истата да се применува.
- Дритон Азизи во однос на цената појаснува дека таа содржи дел-техничка премија чија висина ја предлага Комисија при Министерство за финансии, а ја одобрува Владата на Република Северна Македонија. Исто така, во делот за трошоци - во делот од цената во кој се инкорпорираат трошоците за работењето на компанијата е регулиран минималниот износ, и компаниите сами си го определуваат овој износ (односно е даден минималниот износ кој може да се наплаќа и тоа на ниво од 15%), се до неодамнешните измени на Тарифникот со кој се ограничи износот на максимум 30%, а доколку некоја компанија сака да примени повисок дел за трошок треба да побара одобрување од Агенцијата за супервизија на осигурување.
- На прашање на службеното лице како се случило да донесат одлука сите осигурителни друштва на ист ден, односно во период од два дена како и за ист износ на зголемување, директорот Дритон Азизи појасни дека заради транспарентност кога Националното биро за осигурување ќе добие барање за зголемување на цените од некоја компанија ги известува и другите осигурителни компании, и дека биле известени дека од одредени осигурителни компании (без наведување на одредени имиња) се добиени барања за зголемување на цената.

Во издадената Потврда за одземена документација ПП бр.09-18/7 од 11.06.2024 година се наведени прибавената електронска комуникација од компјутерот на директорот на УНИКА А.Д. – Дритон Азизи направена преку електронската пошта driton.azizi@uniqa.mk како и документација која беше прибавена од канцеларијата на актуарот Владимир Стојановски.

Исто така на 11.06.2024 година, овластени лица од Комисијата извршија увид и прибавија докази на лице место и во ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ, за што беше составен Записник ПП бр.09-18/4 од 11.06.2024 година и во истиот се наведени дискутираните теми помеѓу овластените лица на Комисијата и овластените лица на друштвото, при што е нотирано и пристапувањето на компјутерот на Генералниот директор на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ – Ило Ристоски како и компјутерот на овластениот Актуар во друштвото - Билјана Стамеска од кои е прибавена документација наведена во издадената Потврда за одземена документација ПП бр.09-18/5 од 11.06.2024 година.

Од разговорите помеѓу овластените лица на Комисијата и овластените лица на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ, во Записникот беше наведено:

- На прашањето да се објасни процесот како дошло до зголемување на цената, да се објасни целата постапка, Ило Ристоски одговори: Премијата за АО се состои од 2 дела, техничка премија и режиски додаток. Техничката премија е утврдена со одлука на влада во 2008, со тоа што делот за режиски додаток е оставен да се регулира со одлука на Управен Одбор или борд на директори на осигурителните компании. Делот за режиски додаток е индивидуална одлука на Халк, кога ќе се земе во предвид во 2008 вкупната премија беше намалена за АО и кога ќе се земе во предвид растот на цени на материјали, материјални штети и нематеријални штети. Материјални штети за растот на цени на резервни делови, цените на моторни возила, нематеријалните штети при АО, растот на цените поврзани со штетите на АО, нашиот заклучок на Халк е дека е неопходно да се зголеми режискиот додаток. Дополнително се воведе Законот за вештачење, судски трошоци, раст на цена на енергенси, раст на цена на плати за вработени, минимум 5-10 пати зголемување на цени на ИТ услуги, ако јас се секавам добро ИТ час за одржување беше 12 евра, сега е 90, се се тоа трошоци кои мора да ги покриеме од единствените приходи кои ги остваруваме, без притоа клиентите да бидат обесправени и да бидат загрозоено исплаќањето на штети што е наша функција. Согласно нашите правила ние одржуваме секоја недела состанок на управен одбор каде донесовме одлука да се зголемат цените. Одлуката е донесена на 19.04.2024. За секоја седница на УО си постои записник за сите точки и материјали, кој е архивиран. После таа одлука имаме законски рок од 5 дена, да ја известиме АСО. Разговарано за АО за проблеми и прашања во врска со осигурувањето, без разлика дали се работи за неформални, формални собирања или во асоцијација на осигурување и сето она кое што го тишти секторот осигурување. Ние како Халк осигурување го направивме тоа со одлука.
- На прашањето дали на дневна база имаат состаноци, Ило Ристоски одговори: Не, ние сепак сме во исти сектор и исти бизнис, но ние сите сме конкуренција. Јас претходно бев директор на Сава Осигурување, утврдување на цената е индивидуална политика.
- На прашањето дали во националното биро разговараат за какви се трошоците и што треба да се превземе, Ило Ристоски одговори: Ви кажав дека разговараме во националното биро, на тие теми во осигурителниот бизнис. Согласно анализата на АСО за 2023 година е негативна, трошоците и штетите се повисоки од премијата. Тоа се официјални бројки на регулатор, единствен приход е премијата, доколку трошоците и штетите ги надминуваат приходите од премија ние треба да ставиме клуч на врата или да ја корегираме цената. Се работи за приватни компании кои треба да се профитабилни. Во национално биро апсолутно е дека е разговарано, ние во 2019 постојат и таму записи, постојат во АСО официјални записи за корекција на цените и во Министерството за финансии. Апсолутно се разговарало, апсолутно би биле крајно несериозни и непрофесионално ако не се разговарало на оваа тема, збориме, разговараме за проблемите.
- На прашањето, АСО ви е регулатор, пред да носите одлука на УО дали ја информирате АСО како регулатор, Ило Ристоски одговори: Не. Ќе ве корегирам веднаш, одлуките кои се носат со законска регулатива и одлуките се исклучиво право на ХАЛК.
- На прашањето, дали пред да носете одлука имате обврска да го известите АСО, Ило Ристоски одговори: Не

- На прашањето, кога ќе ви помине одлуката на УО дали оди некаде на одобрување, Ило Ристоски одговори: Не, одлуката за режискиот додаток е оставена да биде донесена од УО на Халк и го известуваме АСО.
- На прашањето дали Владината комисија ви е само за техничката премија, Ило Ристоски одговори: беше, до покачување на цените, одлуката за покачување на режискиот додаток беше на осигурителните компании. Тарифникот е резултат на висината на техничката премија и режискиот додаток.
- На прашањето дали тарифникот го усвојува некој, Ило Ристоски одговори: Управен одбор и се доставува до АСО.
- На прашањето дали кога ги утврдувате цените и минимумот и максимумот го ставивте во одлуката, Ило Ристоски одговори: минимумот и максимумот е одреден со делот за техничка премија, одредено е кој е минимумот и максимумот на техничка премија кој може да го користиме. Мора да избереме едно или минимум или максимум и еден процент на режиски додаток и се формира цена. Тоа значи ова што ви го кажав дека висината на режискиот додаток го утврдува секоја компанија и доколку техничката премија е сто единици режиски додаток не смее да биде помал од 15 единици, а горна граница не е поставена.
- На прашањето што променивте вие сега во вашата одлука, Ило Ристоски одговори: бидејќи е поставена долна граница од 15, ние тоа го ставивме на 50, а претходно пред зголемувањето беше 30. Актуелно беше 30, кај различни тарифни групи е различно, тоа си стои во одлуката.
- На прашањето како се носи одлуката за зголемување на цените, Ило Ристоски одговори: Одлуките за промена на цените генерално за осигурување се носат на база на анализи, на база на бројки поткрепени со актуарска потврда. Тоа е нешто што го правиме да речеме на ниво на компанија редовно. Пред се зависат од трошоци и штети. Доколку се зголемуваат износите на штетите и трошоците, константно ги мониторираме резултатите од работењето и доколку покажуваат негативни трендови ги покачуваме премиите. Единствен извор на приход се премиите.

Во издадената Потврда за одземена документација ПП бр.09-18/5 од 11.06.2024 година се наведени прибавената комуникација од компјутерот на Генералниот директор на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ – Ило Ристоски, направена преку електронската пошта ilo.ristovski@halkinsurance.mk како и електронска комуникација прибавена од компјутерот на секретарката Фани Хорват и од компјутерот на Актуарот Билјана Стамеска. Согласно задолжувањето за доставување на документација нотирано во Записникот ПП бр. 09-18/4 од 11.06.2024 година, ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ со допис ПП бр.09-18/8 од 14.06.2024 година, достави документација до КОП.

На 08.07.2024 година, по извршена анализа на дотогаш прибавените информации и документација, КОП на седница донесе Заклучок за прибавување на податоци ПП бр. 09-18/9 од 08.07.2024 година и истиот го достави до осигурителните компании:

- ЗОИЛ Македонија АД Битола со седиште на адреса Ул. Јане Сандански бр.15, Битола (во понатамошниот текст: ЗОИЛ Македонија АД). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр 09-18/10 од 11.07.2024 година;
- КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: КРОАЦИЈА). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/11 од 11.07.2024 година;

- Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: ЕУРОЛИНК). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр 09-18/12 од 11.07.2024 година;
- Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: ГРАВЕ). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/13 од 11.07.2024 година;
- Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/14 од 11.07.2024 година;
- УНИКА. Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/15 од 11.07.2024 година;
- САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: САВА). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/16 од 11.07.2024 година;
- ВИНЕР – Виена Иншуренс груп АД Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: ВИНЕР). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/17 од 11.07.2024 година;
- Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: ЕВРОИНС). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/18 од 11.07.2024 година;
- Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје (во понатамошниот текст: МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/19 од 11.07.2024 година и
- ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје (во понатамошниот текст ТРИГЛАВ). Заклучокот е доставен со пропратно писмо ПП бр. 09-18/20 од 11.07.2024 година.

Со Заклучокот за прибавување на податоци бр. 09-18/9 од 08.07.2024 година, сите претходно наведени осигурителни компании беа задолжени да достават до КОП:

- Копија од решение/ја, одлука/и, допис/и за свикување на состанок/ци на органот на одлучување на друштвото одржан/и во 2024 година на кој/и е разгледувана промена на важечките премии т.е. утврдување на техничка премија и дел од премијата за вршење дејност осигурување на сопственици на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица;
- Записник/ци од состанок/ци на органот на одлучување на друштвото на кој е разгледувано утврдување на техничка премија и дел од премијата за вршење дејност осигурување на сопственици на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица во 2024 година;
- Одлука/и за утврдување на техничка премија и дел од премијата за вршење дејност осигурување на сопственици на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица донесени/важечки во 2024 година;
- Одлука/и за измена и дополнување на Тарифа на премии за осигурување на сопственици на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица од 2024 година;

- Актуарско мислење или анализи врз основ на кое/и е донесена одлука за измена и дополнување на Тарифа на премии за осигурување на сопственици на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица од 2024 година.

Осигурителните компании доставија податоци до КОП, согласно Заклучокот за прибавување на податоци бр. 09-18/9 од 08.07.2024 година, и тоа:

- Со допис ПП бр. 09-18/21 од 22.07.2024 година, ГРАВЕ достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/22 од 22.07.2024 година, ТРИГЛАВ достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/23 од 23.07.2024 година, МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/24 од 24.07.2024 година, ЗОИЛ Македонија АД достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/25 од 25.07.2024 година, САВА достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/26 од 25.07.2024 година, ЕУРОЛИНК достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/27 од 25.07.2024 година, КРОАЦИЈА достави барање за продолжување на рок за доставување на податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/28 од 26.07.2024 година, ЕВРОИНС достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/29 од 26.07.2024 година, УНИКА достави податоци до КОП;
- Со допис ПП бр. 09-18/30 од 29.07.2024 година, КОП одговори на барање за продолжување на рок на КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ;
- Со допис ПП бр. 09-18/31 од 01.08.2024 година, АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА достави податоци до КОП и
- Со допис ПП бр. 09-18/32 од 13.08.2024 година, КРОАЦИЈА достави податоци до КОП.

Согласно претходно наведените активности, како и анализа на сите прибавени документи и материјали, КОП на седница одржана на 02.10.2024 година, донесе Заклучок за поведување на прекршочна постапка ПП бр.09-18/33.

Заклучокот за поведување на прекршочна постапка беше доставен:

- Со допис ПП бр. 09-18/34 од 02.10.2024 година, до ГРАВЕ;
- Со допис ПП бр. 09-18/35 од 02.10.2024 година, до ЕВРОИНС;
- Со допис ПП бр. 09-18/36 од 02.10.2024 година, до САВА;
- Со допис ПП бр. 09-18/37 од 02.10.2024 година, до УНИКА.;
- Со допис ПП бр. 09-18/38 од 02.10.2024 година, до АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;
- Со допис ПП бр. 09-18/39 од 02.10.2024 година, до ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ;
- Со допис ПП бр. 09-18/40 од 02.10.2024 година, до КРОАЦИЈА;
- Со допис ПП бр. 09-18/41 од 02.10.2024 година, до МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- Со допис ПП бр. 09-18/42 од 02.10.2024 година, до ТРИГЛАВ;
- Со допис ПП бр. 09-18/43 од 02.10.2024 година, до ЕУРОЛИНК;

Со Заклучокот за поведување на прекршочна постапка ПП бр.09-18/33 од 02.10.2024 година, согласно член 32 став (3) точка 4) од Законот за заштита на конкуренцијата, КОП ги задолжи претпријатијата против кои е поведена постапката, да достават:

- Оригинал или заверена копија од тековна состојба на субјектот;

- Податок за вкупно остварени приходи на друштвото во 2023 година (без ддв и други даноци);
- Податоци за продадени полиси за осигурување од автомобилска одговорност и остварени приходи (без ддв и други даноци) во 2023 година како и податоци кои се однесуваат на продадени полиси за осигурување од автомобилска одговорност, во периодот помеѓу настанатата измена на процентот/висината на режискиот додаток (25/26.04.2024 година и денот на враќање на истите на ниво согласно - Тарифата за изменување и дополнување на тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - Сл.Весник бр.99 од 07.05.2024 година). Побарано е сите податоци да бидат прикажани табеларно (табелата за податоци е дадена во прилог), а по потреба, давателот на информацијата може да даде и дополнително објаснување/појаснување за истите;
- Објаснување дали и во кое својство, вработен во Вашата организација учествувал во кореспонденција со други домашни друштва за осигурување, непрофитни организации, стопански комори/групации каде се дискутирани/координирани активности што имаат за цел импликации врз цената на премијата за осигурување од автомобилска одговорност како и цени/премии за други осигурителни услуги кои друштвото ги нуди;

Осигурителните компании доставија податоци до КОП, согласно Заклучокот за поведување на прекршочна постапка ПП бр.09-18/33 од 02.10.2024 година, и тоа:

- Со допис ПП бр. 09-18/44 од 09.10.2024 година, КРОАЦИЈА до КОП достави барање за продолжување на рок по однос на доставениот Заклучок за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/45 од 10.10.2024 година, САВА одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/46 од 10.10.2024 година, ЕВРОИНС до КОП достави барање за продолжување на рок по однос на доставениот Заклучок за поведување на прекршочна постапка бр.09-18/33 од 02.10.2024 година;
- Со допис ПП бр. 09-18/47 од 10.10.2024 година, МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп до КОП достави барање за продолжување на рок по однос на доставениот Заклучок за поведување на прекршочна постапка бр.09-18/33 од 02.10.2024 година;
- Со допис ПП бр. 09-18/48 од 10.10.2024 година, УНИКА одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/49 од 10.10.2024 година, ГРАВЕ одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/50 од 10.10.2024 година, ЕУРОЛИНК одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/51 од 14.10.2024 година, ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со дописите ПП бр. 09-18/52 и ПП бр. 09-18/53 од 14.10.2024 година, КРОАЦИЈА одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/54 од 16.10.2024 година, ТРИГЛАВ одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/55 од 16.10.2024 година, АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;
- Со допис ПП бр. 09-18/56 од 22.10.2024 година, ЕВРОИНС одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка;

- Со допис ПП бр. 09-18/57 од 22.10.2024 година, МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп одговори по Заклучокот за поведување на прекршочна постапка.

Согласно анализата на прибавената документација на лице место, прибавените податоци и документи во дотогашниот тек на постапката како и врз основа на се погоре споменато, КОП на седница одржана на 26.02.2025 година донесе Прелиминарно известување за утврдена фактичка состојба ПП бр. 09-48/1.

Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба е испратено:

- Со допис ПП бр. 09-48/2 од 26.02.2025 година, до УНИКА.;
- Со допис ПП бр. 09-48/3 од 26.02.2025 година, до ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ;
- Со допис ПП бр. 09-48/4 од 26.02.2025 година, до КРОАЦИЈА;
- Со допис ПП бр. 09-48/5 од 26.02.2025 година, до МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- Со допис ПП бр. 09-48/6 од 26.02.2025 година, до ТРИГЛАВ;
- Со допис ПП бр. 09-48/7 од 26.02.2025 година, до САВА;
- Со допис ПП бр. 09-48/8 од 26.02.2025 година, до ЕВРОИНС;
- Со допис ПП бр. 09-48/9 од 26.02.2025 година, до ЕУРОЛИНК;
- Со допис ПП бр. 09-48/10 од 26.02.2025 година, до ГРАВЕ;
- Со допис ПП бр. 09-48/11 од 26.02.2025 година, до АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;

Во врска со доставеното Прелиминарно известување за утврдена фактичка состојба бр. 09-48/1 од 26.02.2025 година, до КОП беа доставени:

- Допис ПП бр. 09-48/12 од 04.03.2025 година, со кој УНИКА побара од КОП продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба бр. 09-48/1 од 26.02.2025 година.
- Допис ПП бр. 09-48/13 од 05.03.2025 година, со кој ТРИГЛАВ побара од КОП увид во списи од предметот како и препис или копија на списи од предметот.
- Со допис ПП бр. 09-48/14 од 06.03.2025 година, КОП предложи до ТРИГЛАВ термин за увид во списи.
- Допис ПП бр. 09-48/15 од 07.03.2025 година, со кој КРОАЦИЈА побара од КОП продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба бр. 09-48/1 од 26.02.2025 година.
- Допис ПП бр. 09-48/16 од 07.03.2025 година, со кој КРОАЦИЈА побара од КОП увид во списи од предметот.
- Со допис ПП бр. 09-48/17 од 10.03.2025 година, КОП не одобри продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба, согласно барањето на УНИКА ПП бр. 09-48/12 од 04.03.2025 година, поради тоа што согласно член 42 став (2) од Законот, не е предвидена можност за продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба.
- Со дописите ПП бр. 09-48/18 и ПП бр. 09-48/19 од 10.03.2025 година, КОП позитивно одговори на барањето за увид од ТРИГЛАВ. Увидот е извршен на 11.03.2025 година, при што е составен Записник од извршен увид ПП бр. 09-48/20 од 11.03.2025 година.
- Допис ПП бр. 09-48/21 од 11.03.2025 година, со кој Адвокатското друштво Никола Додевски како полномошник на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ достави поднесок до КОП.

- Со дописите ПП бр. 09-48/23 и ПП бр. 09-48/24 од 12.03.2025 година, КОП позитивно одговори на барањето за увид од КРОАЦИЈА и увидот е извршен на 13.03.2025 година, при што е составен Записник од извршен увид ПП бр. 09-48/32 од 13.03.2025 година.
- КОП со допис ПП бр. 09-48/25 од 12.03.2025 година, не одобри продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба, согласно барањето на КРОАЦИЈА бр.09-48/15 од 07.03.2025 година, поради тоа што согласно член 42 став (2) од Законот, не е предвидена можност за продолжување на рокот за изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба.
- Со допис ПП бр. 09-48/22 од 12.03.2025 година, МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп достави Одговор на Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/26 од 12.03.2025 година, ЕВРОИНС достави Одговор на Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/27 од 13.03.2025 година, ГРАВЕ достави Произнесување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/28 од 13.03.2025 година, САВА достави Писмено изјаснување и забелешки по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/29 од 13.03.2025 година, УНИКА достави Произнесување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/30 од 13.03.2025 година, ТРИГЛАВ достави Писмено известување со забелешки по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/31 од 13.03.2025 година, ЕУРОЛИНК достави Произнесување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/33 од 14.03.2025 година, ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ достави Изјаснување по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/34 од 19.03.2025 година, АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА достави Писмено известување по наводите во Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;
- Со допис ПП бр. 09-48/35 од 19.03.2025 година, КРОАЦИЈА достави Допис во врска со Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба;

Со допис ПП. бр. 09-48/36 од 05.06.2025 година, КОП побара доставување на биланс на успех за 2024 година за осигурителните друштва, од Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Со допис ПП. бр. 09-48/37 од 09.06.2025 година, Централниот регистар на Република Северна Македонија до КОП ги достави бараните податоци.

Согласно доставените податоци побарани со Заклучокот за поведување на прекршочна постапка бр.09-18/33 од 02.10.2024 година и дополнително прибавените податоци од Централниот регистар на Република Северна Македонија, податоците за вкупните приходи на претпријатијата во 2024 година како последна деловна година за која имаат составена годишна сметка како и бројот на продадени полиси за осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица (АО) и остварените приходи од продажба на овој тип на осигурителни полиси (АО) во периодот на примена на изменетите/поскапени цени, во табеларен преглед се прикажани подолу:

Табеларен преглед на вкупно остварени приходи во 2024 година, број на продадени (АО) полиси по повисоки цени и приходи од продадени (АО) полиси по повисоки цени во периодот на примена на изменетите цени:

Назив	Вкупни приходи остварени во 2024 година	Број на продадени (АО) полиси по повисоки цени	Приходи од продадени (АО) полиси по повисоки цени
МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп	XXX	XXX	XXX
ВИНЕР	*	XXX	XXX
ТРИГЛАВ	XXX	XXX	XXX
САВА	XXX	XXX	XXX
ЕВРОИНС	XXX	XXX	XXX
ЕУРОЛИНК	XXX	XXX	XXX
ГРАВЕ	XXX	XXX	XXX
УНИКА	XXX	XXX	XXX
АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА	XXX	XXX	XXX
ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД	XXX	XXX	XXX
КРОАЦИЈА	XXX	XXX	XXX

* Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје, со седиште на ул. Железничка број 41, Скопје, ембс 5702470 и едб 4030002461200, како резултат на статусни промени на Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје, на ден 27.06.2024 година се присоединува кон Акционерското друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје – Виена Иншуренс Груп, па поради наведеното Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп престанува да постои без ликвидација и истото се брише од Централниот регистар на Република Северна Македонија. Како последица на присоединувањето, сите права и обврски настанати од договорите склучени од страна на Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје со трети лица до денот на присоединувањето ќе се сметаат за права и обврски на Акционерското друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје – Виена Иншуренс Груп, додека сите права и обврски од тие договори по датумот на присоединување се сметаат како права и обврски на Друштвото што презема.

По анализа на се погоре споменато, КОП на седница одржана на ден 04.07.2025 година донесе - Конечно известување за утврдена фактичка состојба ПП бр. 09-48/38 од 04.07.2025 година. Во Конечното известување за утврдена фактичка состојба, КОП ги наведе сите превземени активности, наоди, факти и докази во постапката, врз основ на кои е донесено предметното известување, и тоа дека:

- **На 26.04.2024 година**, до Комисијата беше доставено – Барање за постапување од страна на Министерството за финансии бр.13-4175/1 од 26.04.2024 година (Наш ПП бр. 09-18/1 од 26.04.2024 година. Во Барањето, Министерството посочува дека е добиен допис од страна на Агенцијата за супервизија на осигурувањето бр.14-396/1 од 25.04.2024, во кој се известува дека повеќе друштва за осигурување донеле Одлуки за зголемување на висината на бруто премијата на осигурување од автомобилска одговорност која задолжително се плаќа при регистрацијата на моторни возила во делот на премијата за вршење на дејноста на осигурувањето. Министерството посочува дека ваквото постапување на друштвата за осигурување влијае врз стабилноста, сигурност и предвидливоста на функционирањето на целиот систем на осигурување и е на штета на осигурениците односно сопствениците на моторни возила кои имаат законска обврска да склучат ваков тип на осигурување, поради што од Комисијата се бара во најскоро време да ја разгледа настанатата ситуација и да постапи согласно надлежностите.
- **На 26.04.2024 година**, одржан е состанок на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на Република Северна Македонија на кој е донесен заклучок - Националното биро за осигурување до 29.04.2024 година до наведената Комисијата да достави Известување за начинот на спроведената постапка за утврдување на новите цени на премијата за вршење на дејноста на осигурување согласно член 3 од Тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица.
- **На 29.04.2024 година**, одржан е состанок на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на Република Северна Македонија на кој се донесени следните заклучоци:
 - Комисијата за автоодговорност им укажала на друштвата за осигурување преку преставникот од Комисијата на Националното биро за осигурување и на претставникот од Агенцијата за супервизија на осигурувањето во текот на истиот ден да им предложат на друштвата за осигурување да ги стават во мирување Одлуките за зголемување на трошоците на дел од премијата за вршење на дејноста осигурување и да ги вратат на ниво од пред 25.04.2024 година и за тоа да ја известат Комисијата до 09 часот на 30.04.2024 година;
 - Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност побарала од Агенцијата за супервизија на осигурувањето да изготви анализа за оправданоста и исправноста на донесените одлуки од страна на осигурителните компании во насока на заштита на крајните корисници, а со цел обезбедување на сеопфатна информација за донесување на објективна и транспарентна одлука;
 - Комисијата побарала од друштвата за осигурување преку Националното биро за осигурување да дадат свој придонес во изготвување на анализата и предлог заклучоци за промена на Тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица и

- Комисијата одлучила во најскоро време по доставување на анализата од регулаторот односно Агенцијата за супервизија на осигурувањето и друштвата за осигурување преставени преку Националното биро за осигурување да свика седница и да ги разгледа доставените анализи и информации и да донесе соодветни заклучоци за надминување на проблемите.

Наведените заклучоци се донесени на овој состанок со единствена точка на дневниот ред - Разгледување на Известувањето за начинот на спроведената постапка за утврдување на новите цени на премијата за вршење на дејноста на осигурување согласно Член 3 од Тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица од 29.04.2024 година.

- **На 30.04.2024 година**, одржан е состанок на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на Република Северна Македонија на кој се донесени следните заклучоци:
 - Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност побарала од Агенцијата за супервизија на осигурувањето и Националното биро за осигурување до 02.05.2024 година да достават анализа за оправданоста и исправноста на донесените одлуки од страна на осигурителните компании во насока на заштита на крајните корисници, а со цел обезбедување на сеопфатна информација за донесување на објективна и транспарентна одлука базирана на конкретни параметри.
 - По добивање на овие податоци, Комисијата повторно ќе се состане и донесе соодветни заклучоци за надминување на проблемите.
- **На 02.05.2024 година**, одржан е состанок на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на Република Северна Македонија на која е донесен следниот заклучок:
 - Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност ја усвои и одлучи да ја достави Предлог тарифата за изменување и дополнување на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица до Владата на Република Северна Македонија на усвојување.
- **На 07.05.2024 година**, од страна на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на се донесени Измени и дополнувања на - Тарифата на премии за автоодговорност и истите се објавени во Службен весник Република Северна Македонија бр. 99/24.

КОП посочува дека осигурувањето од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица е тип на осигурување кое е дел на осигурителниот сегмент - неживотно осигурување и истото не е опционално осигурување, туку е задолжително осигурување што сопствениците на моторни возила задолжително треба да го имаат при регистрација на моторните возила, за да извршат регистрација на истите. **Ова осигурување може да се добие преку купување на полиса за осигурување издадена од некое од осигурителните друштва кое имаат дозвола/лиценца за вршење на наведената дејност.**

Во предметниот период од 2024 година, на територијата на Република Северна Македонија оваа услуга ја нуделе следните осигурителни друштва:

- Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје;
- Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје;
- Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје;
- ВИНЕР – Виена Иншуренс груп АД Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје;
- КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје;
- Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје;
- Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје;
- Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје;
- САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје;
- Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје;
- ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје и
- ЗОИЛ Македонија АД Битола со седиште на адреса Ул. Јане Сандански бр.15, Битола.

Притоа, КОП ги зеде во предвид информациите кои укажуваат на следното:

- Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје, со седиште на ул. Железничка број 41, Скопје, ембс 5702470 и едб 4030002461200, како резултат на статусни промени на Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје, на ден 27.06.2024 година се присоединува кон Акционерското друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје – Виена Иншуренс Груп, па поради наведеното Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп престанува да постои без ликвидација и истото се брише од Централниот регистар на Република Северна Македонија. Како последица на присоединувањето, сите права и обврски настанати од договорите склучени од страна на Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје со трети лица до денот на присоединувањето ќе се сметаат за права и обврски на Акционерското друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје – Виена Иншуренс Груп, додека сите права и обврски од тие договори по датумот на присоединување се сметаат како права и обврски на Друштвото што презема и
- ЗОИЛ Македонија АД Битола со седиште на адреса Ул. Јане Сандански бр.15, Битола, станала членка во Националното биро за осигурување на 22.04.2024 година, а првата полиса за Осигурувањето од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица ја издало на 30.04.2024 година согласно важечките тарифи донесени при основањето во 2023 година.

КОП утврди дека наведените осигурителни компании се меѓусебни конкуренти во нудењето на осигурителниот производ – осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица. Самиот процес на носењето и имплементација на

одлуки за измена на одредена тарифа/цена на осигурување бара истовремен ангажман/координација од повеќе лица/сектори во секоја осигурителна компанија. Покрај подготовка на актуарско мислење кое треба да посочи кон финансиската оправданост/потреба од одредена одлука поврзана со промена цените/тарифите на осигурување, носењето на вакви одлуки бара и одредување на најсоодветен период за имплементација на измените, како и длабинска анализа на придобивките/ризиците од носењето на одлуката, координација помеѓу различни сектори, состаноци на органите на управување/овластени лица за носење на одлуки, се со цел успешна имплементација на одлуките.

Имајќи го предвид сложениот процес кој е неопходен за донесување и имплементација на одлуката за измена на тарифата/цената, КОП оценува дека веројатноста десет независни претпријатија да ја извршат оваа низа на координирани активности во исти или речиси исти временски периоди, без претходна меѓусебна координација или размена на информации, е скоро невозможна.

Истовременото донесување и имплементација на одлуките не може да се објасни со нормална пазарна логика или со независно однесување на секој поединечен учесник, туку претставува силен економски индикатор за усогласено однесување во смисла на член 5 став (1) алинеа 12) и член 7 став (1) точка 1) од Законот.

Овој заклучок дополнително се потврдува со редовната и интензивна електронска комуникација меѓу претпријатијата, непосредно пред донесувањето на одлуките, при што биле разменувани информации и координирани активности поврзани со процесот на покачување на тарифниот дел (режискиот додаток).

Од прибавената документација и докази во текот на постапката, КОП утврди дека сите 10 осигурителни претпријатија против кои е поведена прекршочната постапка ПП бр.09-18/33 од 02.10.2024 година: МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп, ЕВРОИНС, ГРАВЕ, САВА, УНИКА, ЕУРОЛИНК, ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ, АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА, ТРИГЛАВ и КРОАЦИЈА, по претходна меѓусебна комуникација и координација, во ист период донеле одлуки за измена/зголемување на делот на премијата за вршење на дејност осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - (режиски додаток). Имено, во период од само 3 работни дена (18-22.04.2024 година), МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп, ЕВРОИНС, ГРАВЕ, САВА, УНИКА, ЕУРОЛИНК, ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ, АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА, ТРИГЛАВ и КРОАЦИЈА, како претпријатија кои вршеле осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица, донеле одлуки за измена/зголемување на оваа стапка.

Датумите на носење на одлуки од страна на претпријатијата и износите на стапките за делот на премијата за вршење на дејност осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - (режиски додаток), зголемените стапки како и повторно намалените стапки, се прикажани во табеларен преглед (Табела 1):

Табела 1.Табеларен преглед на датуми на носење одлуки за измена на стапки, датум на примена на изменети стапки/цени и висина на стапките на премијата за вршење на дејност – (режиски додаток), изразено во проценти (%), без децимални вредности/промили:

	Осигурителна компанија	ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ЦЕНИТЕ			НАМАЛУВАЊЕ НА ЦЕНИТЕ		
		Датум на носење одлука за измена	Датум на примена на измена на цени	Нова премија за вршење дејност (во %)	Датум на носење одлука за измена	Датум на примена на измена на цени	Нова премија за вршење дејност (во %)
1	МАКЕДОНИЈА осигурување-Виена Иншуренс Груп	22.4.2024	26.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
2	Триглав Осигурување АД	19.4.2024	26.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
3	Сава осигурување АД Скопје	18.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
4	Евроинс Осигурување	19.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
5	Еуролинк осигурување АД Скопје	18.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
6	ГРАВЕ Осигурување АД Скопје	19.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
7	Уника	18.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
8	АД Осигурителна полиса Скопје	22.4.2024	26.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
9	Халк Осигурување АД Скопје	19.4.2024	25.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%
10	Кроација Осигурување	19.4.2024	26.4.2024	50%	07.5.2024	07.5.2024	30%

Овие хронолошки усогласени одлуки, донесени во исклучително краток временски период од три работни дена, и тоа од страна на сите 10 претпријатија, не може да се објаснат со независни деловни политики на секој поединечен учесник.

Донесувањето на идентични одлуки за зголемување на ист ценовен елемент (режискиот додаток), во ист период и со сличен интензитет, претставува индикатор за претходна координација и усогласеност во смисла на член 5 став (1) алинеа 12) од Законот.

Овој заклучок е дополнително засилен со фактот што претходно е утврдено постоење на редовна електронска комуникација и размена на информации меѓу претпријатијата, непосредно пред и за време на периодот на донесување на одлуките, што укажува на индиректни контакти со кои се најавувало идното пазарно однесување.

Со оглед дека режискиот додаток претставува дел од цената на осигурителната полиса за автомобилска одговорност, идентичните и истовремени измени од страна на сите претпријатија претставуваат ограничување „со цел“ (by object) согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот, со што не е потребно да се докажува конкретен антиконкурентски ефект на пазарот.

Оттука, КОП го утврди постоењето на усогласено однесување помеѓу претпријатијата, кои по претходна комуникација и координација во ист период донеле и примениле нови цени/тарифи за истиот сегмент на осигурителни услуги - осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица, а истото е особено евидентно од прибавената документација/комуникација при вршењето увид на лице место во ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ и УНИКА. Прибавената електронска комуникацијата се однесува на осигурувањето од автоодговорност (АО), и истата се одвивала помеѓу одговорните лица во претпријатијата во периодот пред носењето на одлуките на претпријатијата за нови/зголемени цени/тарифи (односно на периодот пред 25.04.2024 година).

Утврдената електронска комуникација, која се одвивала непосредно пред донесувањето на одлуките (периодот пред 25.04.2024 година), не претставува само размена на општи информации, туку содржи елементи на координација на идно пазарно однесување,

однапред споделување на ставови, усогласување на пристапот кон јавноста и медиумски план поврзан со најавеното покачување на тарифниот дел (режискиот додаток).

Овие контакти, согласно член 5 став (1) алинеа 12 од Законот, претставуваат индиректни контакти со цел да се влијае врз идното однесување на конкурентите, односно да им се најави нивната намера за измена на цената, што е суштински елемент на усогласено однесување.

Понатаму, фактот што одлуките на сите 10 претпријатија биле донесени во исклучително краток период, веднаш по интензивната комуникација, потврдува дека оваа размена на информации не била пасивна или информативна, туку имала за цел координација на одлуките за измена на цената, што го исполнува критериумот за ограничување „со цел“ (object restriction) согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот.

Таквите разменети пораки и документи наоѓаат директен одраз во идентичниот тајминг и содржина на донесените одлуки, што упатува дека претпријатијата не дејствувале независно, туку ја замениле пазарната неизвесност со практична соработка, што претставува најтешка повреда на конкуренцијата.

КОП истакнува дека од електронската комуникација која е прибавена од компјутерот на Генералниот директор на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ А.Д.– Ило Ристоски, е видно дека:

На 01.03.2024 година во 10:43 часот, лицето Сашо Дуљанов - (sduljanov@vs.edu.mk) испраќа порака насловена: *План Авто осигурување: осигурителни друштва (неживот) 2024* до лицето Антоанета Манова Ставресска – со електронска адреса (antoaneta@mchamber.mk) - од Стопанската Комора на Северна Македонија, како и одговорните лица во осигурителните компании:

- **Ѓорѓе Војновиќ** - (gjorgje.vojnovic@triglav.mk) – Извршен Директор на ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје;
- **Ралица Губерова** - (ralitsa.guberova@euroins.com.mk) – Извршен Директор на Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје;
- **Мелита Гугуловска** - (Melita.Gugulovska@sava.mk) – Генерален Директор на САВА осигурување а.д. Скопје;
- **Весна Ѓорчева** – Член на Управен одбор на Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- **Александар Манев** - (aleksandar.manev@crosig.mk) – Генерален Директор на КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје;
- **Дритон Азизи** - (driton.azizi@uniqa.mk) – Генерален Директор на Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје;
- **Климе Попоски** - (klime.poposki@winner.mk) – Претседател на Управен одбор на Акционерското друштво за осигурување ВИНЕР – Виена Иншуренс Груп Скопје;
- **Марија Томеска** - (m.tomeska@eurolink.com.mk) - Претседател на Управен одбор на Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје;
- **Ило Ристоски** - (ilo.ristovski@halkinsurance.mk) – Генерален Директор на Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје и.
- **Трајче Латиновски** (trajce.latinovski@nibm.com.mk) – Директор на Националното биро за осигурување.

Во оваа порака, Сашо Дуљанов ги известува горенаведените лица дека кон пораката е прикачен прилогот насловен - *Авто осигурување Медиа План 2024* во кој се наоѓаат план на активности со избор на медиуми и распоред за медиумско објавување и дополнително известува дека се подготвуваат и комуникациски документи кои набрзо ќе им бидат доставени на увид, при што рекле дека како носител на оваа активност ќе биде наведено

Националното биро за осигурување. Од увидот во наведениот прилог - Авто осигурување Медиа План 2024, КОП увиде дека во истиот табеларно е прикажан Комуникациски медиа план предвиден за период од 15-18 активни денови во период март-април 2024 година (напомена: периодот кој претходи на носењето на одлуките за измени/поскапување на стапките/цените). Во овој план се прикажани фази, активности и медиуми заедно со нивен распоред за периодот Март-Април, редослед на активностите и план за објавување со наведени имиња на планираните медиуми. Покрај темите, временскиот распоред и медиумите на кои требало да се објавуваат, во планот е посочено да се следат реакциите во медиумите и на социјалните мрежи од денот кога се случува раст на цената, при што се наведени примери за реагирање и постапување во разни ситуации/сценарија:

Пр. Се случува поскапување...само следиме и не реагираме на евентуални први реакции на Фејсбук. Ако има прашање од медиум, се испраќа одговор од Националното биро, а поединечно Осигурителните компании не одговараат за медиуми.

Потоа, ако има зачестени коментари на социјалните мрежи на профилите на компаниите, се постира одговор. Истиот да е информативен, реален, без тон на правдање и без многу детално објаснување. Ако има реакција од АСО – Агенција за супервизија на осигурувањето, не се возвраќа.

Ако пак има продолжени негативни реакции...Интервју со Експерт, Национално биро на ТВ и на Портал.

Во самиот Комуникациски медиа план, под табелата со планирани чекори прикажан е и Буџетот во износ од 2690 ЕУР (нето), кој ги вклучува следните активности:

- Подготовка на стратегиски чекори и план;
- Подготовка на ПР материјали;
- Контакт со медиуми;
- Објави во медиуми;
- CoM listening – следење профили на социјални мрежи;
- Клипинг во медиуми;
- ПР извештај.

Дополнително, од електронската комуникација која е прибавена при вршењето на увид на лице место во Уника, т.е. од компјутерот на Генералниот директор на УНИКА, Дритон Азизи, видно е дека во периодот пред донесување на одлуките за зголемување на делот на премијата за вршење на дејност осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - (режиски додаток), постои обемна електронска комуникација и координација помеѓу претходно споменатите одговорни лица во претпријатијата, одговорно лице во Националното биро за осигурување – Трајче Латиновски, лице од Стопанската Комора на Северна Македонија – Антоанета Манова Ставреска и лицето Сашо Дуљанов.

Од прибавената електронска пошта од компјутерот на Генералниот директор на УНИКА, Дритон Азизи, ги издвојуваме пораките кои дополнително го потврдуваат постоењето на усогласено однесување помеѓу претпријатијата во периодот кој претходи на носењето на одлуките на претпријатијата за нови/зголемени цени/тарифи (односно на периодот пред 25.04.2024 година), и тоа:

На 01.03.2024 година во 15:06 часот, Сашо Дуљанов испраќа електронска порака насловена: *План Авто осигурување: Осигурителни друштва (неживот) 2024*, до лицата Ралица Губерова и Антоанета Манова Ставресска. Во пораката, Сашо Дуљанов посочува дека во прилог се план на активности, со избор на медиуми и распоред за медиумско објавување. Исто така посочува дека се наведени чекорите и фазите, а во подготовка се и комуникациските документи кои набрзо ќе им бидат доставени на увид.

На 01.03.2024 година во 16:26 часот, Сашо Дуљанов испраќа дополнителна порака до Ралица Губерова и Антоанета Манова Ставресска насловена: *Документи: План Авто осигурување: Осигурителни друштва (неживот) 2024*, во која посочува дека во пораката се содржани првите два PR документи и препорачува стартување на активностите 10 дена пред денот на поскапувањето.

На 04.03.2024 во 11:11 часот, Ралица Губерова ги испраќа документите: *Иницијатива за поголема безбедност во сообраќајот и Имаме најниска цена на авто осигурување во регионот – Март 2024*) до одговорните лица во претпријатијата: Климе Попоски, Александар Манев, Владимир Тошевски (vladimir.tosevski@insurancepolicy.com.mk) – Генерален Директор на Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје; Мелита Гугуловска; Дритон Азизи; Ило Ристовски, Елизабета Божиновска (Elizabeta.Bozinovska@grawe.mk) – Претседател на Управен одбор на Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје и Бошко Андов (bosko.andov@insumak.mk) - Претседател на Управен одбор на Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп.

Оваа порака е пратена од Ралица Губерова до сите погоре наведени лица како продолжение на претходно наведената комуникација отпочната од Сашо Дуљанов.

На 04.03.2024 во 22:38 часот, Сашо Дуљанов испраќа порака до Ралица Губерова и Антоанета Манова Ставресска насловена: *Текст 3 и Facebook постови*, каде посочува дека доставува уште еден текст за авто осигурување и укажува дека со тој текст имаат и институционална поддршка, имено се повикуваат на изјавите на Крсте Шајновски во Капитал кои одат во нивен прилог. Во прилог на оваа порака се прикачени Facebook постови, три опции за секоја компанија да можела да одбере. Сашо Дуљанов предлага да почнат со текстот за Поголема безбедност во сообраќајот потоа да оди текстот за Авто осигурување по што ќе следат Facebook постови 2,3 дена пред чинот на поскапување. На крајот на пораката Сашо Дуљанов бара од Ралица Губарова да му го испрати и нејзиното интервју за да го види по што истото би можело да влезе во планот.

На 05.03.2024 во 11:59 часот, Ралица Губерова испраќа порака до Сашо Дуљанов и Антоанета Манова Ставресска и го информира Сашо Дуљанов дека немала интервју, било во план, но не е реализирано бидејќи никој не ја има контактирано.

На 05.03.2024 во 13:05 часот, Ралица Губерова ја препраќа пораката насловена: *Текст 3 и Facebook постови* добиена од Сашо Дуљанов на 04.03.2024 во 22:38 часот, до одговорните лица во претпријатијата: Александар Манев, Марија Томеска, Мелита Гугуловска, Дритон Азизи, Ило Ристовски, Елизабета Божиновска, Климе Попоски, Ѓорѓе Војновиќ, Бошко Андов и Владимир Тошевски. Со пораката, Ралица Губерова ги известува погоре наведените лица за доставените предлог текстови од Сашо Дуљанов.

На 05.03.2024 во 20:53 часот, Сашо Дуљанов испраќа порака насловена - *Сите материјали* до Ралица Губерова и Антоанета Манова Ставреска, во која се прикачени материјали согласно временски редослед обележани од 1 до 7.

Сашо Дуљанов посочува дека почнуваат со текст 1 па следуваат сите други. Кампањата е планирано да започне 10, 12 дена пред официјалната промена на цените. Дополнително, Сашо Дуљанов бара од Ралица Губерова да се произнесе дали е во ред и кога да започнат со активностите а бара и информација дали буџетот е прифатлив и дали ќе потпише договор со Националното биро (Националното биро за осигурување). Во пораката известува и дека изборот на медиуми е основниот може да ја прошири листата во тек на активностите а за секоја објава ќе праќа клипинг извештај и до Петок ќе испрати план за активности за целиот сектор, со први теми кои неговиот тим веќе ги работел.

На 06.03.2024 во 09:57 часот, Ралица Губерова ја препраќа претходно наведената пораката од Сашо Дуљанов заедно со сите прилози/материјали:

- *Иницијатива за поголема безбедност во сообраќајот;*
- *На повидок се промени кај задолжителното авто осигурување и зелениот картон;*
- *Кои се тенденциите, што треба да знаете;*
- *Имаме најниска цена на авто осигурување во регионот-Март 2024;*
- *Фејсбук пост;*
- *Одговор на медиумско прашање и*
- *Зошто е важно да имаме задолжително авто осигурување, што покрива, а каков ризик осигуруваме со каско полиса.*

Пораката со наведените прилози/материјали е споделена со одговорните лица во претпријатијата: Александар Манев, Марија Томеска, Мелита Гугуловска, Дритон Азизи, Ило Ристовски, Елизабета Божиновска, Климе Попоски, Ѓорѓе Војновиќ, Бошко Андов и Владимир Тошевски. Во пораката, Ралица Губерова објаснува дека на Сашо Дуљанов му било пренесено дека сакаат да ја започнат кампањата после евентуалното зголемување на цените иако од претходниот мејл не се разбираше баш така.

На 18.04.2024 во 16:05 часот, Трајче Латиновски испраќа порака насловена: *Известување* до одговорните лица во претпријатијата: Дритон Азизи, Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Марија Томеска, Елизабета Божиновска, Владимир Тошевски, Ило Ристовски и Александар Манев. Во пораката Трајче Латиновски известува дека неколку компании доставиле Одлуки за промена на висината на делот на премијата за вршење на дејноста за осигурување за Тарифа 10 (режиски додаток) до Националното биро за осигурување, со барање за имплементирање на истите во Централниот систем за поддршка на бизнисот АО.

Напомена: Националното биро за осигурување е непрофитна организација. Според Законот за задолжително осигурување на Република Македонија, Националното биро за осигурување ги врши работите предвидени со меѓународните спогодби за осигурување на сопствениците и корисниците на моторни возила од одговорност во сообраќајот, и на тој начин ги претставува друштвата за осигурување од Република Македонија во меѓународните организации и институции за осигурување. Во Националното биро за осигурување членуваат дванаесет осигурителни друштва и тие се овластени од страна на Бирото да издаваат зелени карти. Органи на Управување на Националното биро за осигурување се Директор на Бирото, Управен одбор и Собрание на Бирото.

На 24.04.2024 во 10:18 часот, Трајче Латиновски ги известува истите лица дека во тек на денот се врши тестирање на измените согласно добиените Одлуки и истите ќе биле функционални согласно нивните определени 25 и 26.04.2024 година.

КОП посочува дека погоре наведената е-маил комуникација е остварена во периодот кој претходи на измената на висината на стапките/поскапувањето на осигурителната услуга - осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица.

По имплементацијата на новите цени за наведената осигурителна услуга, продолжува електронската комуникација и координација помеѓу претходно наведените одговорни лица, при што:

Континуитетот на електронската комуникација, и пред и по имплементацијата на новите цени, укажува дека контактите помеѓу претпријатијата не биле случајни или оперативни, туку имале за цел координација на заеднички настап и одржување на усогласената политика на цените.

Комуникацијата која претходи на донесувањето на одлуките има карактер на размена на чувствителни деловни информации поврзани со идно пазарно однесување, што согласно член 5 став (1) алинеа 12 од Законот претставува забранет индиректен контакт кој влијае врз однесувањето на конкурентите.

Комуникацијата која продолжува по имплементацијата на новите цени, пак, има функција на проверка и одржување на договорените пазарни услови, што е типично однесување за стабилизирање на картел.

Овие контакти, земени заедно, покажуваат дека претпријатијата не донеле независни деловни одлуки, туку ја замениле пазарната неизвесност со практична соработка и координација, што претставува ограничување „со цел“ согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот и е квалификувано како најтешка повреда на конкуренцијата.

Од комуникацијата што се одвивала по критичниот период КОП го констатира следното:

На 26.04.2024 во 15:23 часот, Трајче Латиновски ги известува одговорните лица во претпријатијата дека им го препраќа меилот добиен од Претседателот на Комисијата за АО (Автомобилска Одговорност) формирана од Владата заедно со Записникот од одржаниот состанок на 26.04.2024 година. Од увидот во приложениот Записник, видно е дека Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност го задолжува Националното биро за осигурување до 29.04.2024 година да достави Известување за начинот на спроведената постапка за утврдување на новите цени на премијата за вршење на дејноста на осигурување согласно член 3 од Тарифата на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица.

На 29.04.2024 во 17:57 часот, Сашо Дуљанов испраќа порака насловена - *Предлог текст* до: Трајче Латиновски, Ралица Губерова, Антоанета Манова Ставресска, Александар Манев, Климе Попоски, Мелита Гугуловска, Дритон Азизи и Марија Томеска. Во пораката, Сашо Дуљанов посочува дека прикачува предлог текст со три опции за наслов. На примачите им кажува дека ќе следат што се случува и флексибилно на тоа би менувале. Со текстот требало да се покаже конзистентност во ставовите и повикување до институциите да направат дополнителни анализи. Не навредувале ниту напаѓале некого. На крајот на пораката, Сашо Дуљанов ја замолува Ралица Губерова доколку испуштил некого во пораката, пораката да му биде препратена.

На 29.04.2024 во 18:36 часот, Трајче Латиновски ги известува одговорните лица во претпријатијата: Дритон Азизи, Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Марија Томеска, Елизабета Божиновска, Владимир Тошевски, Ило Ристовски и Александар Манев дека им ги препраќа Записниците од одржаните седници на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност на 26.04.2024 и 29.04.2024 година. Тој посочува на Заклучокот број 1 во Записникот од 29.04.2024 година, со кој се укажува на Друштвата за осигурување од автомобилска одговорност да ги стават во мирување одлуките за зголемување на делот за вршење на дејноста осигурување. Исто така, ги замолува сите, доколку некое друштво донесе таков тип на одлука, за истото да го информира Националното биро за осигурување најдоцна до 30.04.2024 година до 09:00 часот. Во прилогот на пораката насловен - *Записник 29.04.2024 година*, видно е дека во делот Заклучок број 1, е наведено дека тарифите треба да бидат вратени на ниво од пред 25.04.2024 година.

На 29.04.2024 во 21:48 часот, Сашо Дуљанов испраќа порака насловена - *Предлог текст 2* до Трајче Латиновски, Антоанета Манова Ставресска и одговорните лица во претпријатијата: Ралица Губерова, Александар Манев, Климе Попоски, Мелита Гугуловска, Дритон Азизи и Марија Томеска при што посочува дека приложената верзија 2 е во случај да има владина седница. Тоа била малку подиректна комуникација, но сепак на професионално ниво, без обвинувања само се бара разбирање и преиспитување на одлуката.

На 29.04.2024 во 23:33 часот, Климе Попоски како одговор на пораката од Сашо Дуљанов насловена - *Предлог текст 2* известува дека во неговата претходна комуникација ги додал и одговорните лица од: МО – Македонија Осигурување, Триглав, Граве и Осигурителна полиса. Во пораката од Климе Попоски до Сашо Дуљанов се вклучени Трајче Латиновски, Ралица Губерова, Антоанета Манова Ставресска, Александар Манев, Мелита Гугуловска, Дритон Азизи, Марија Томеска, Ѓорѓе Војновиќ, Бошко Андов, Елизабета Божиновска и Владимир Тошевски. Климе Попоски посочува дека според него текстот е коректен, јасен и разбирлив како за широка публика, а дека треба да се има во предвид опцијата за донесување на одлука од страна на комисијата за автомобилска одговорност без да биде на дневен ред на Влада.

На 30.04.2024 во 09:20 часот, Трајче Латиновски се надоврзува на претходната порака од Климе Попоски во која ги вклучува и: Александар Манев, Антоанета Манова Ставресска, Бошко Андов, Дритон Азизи, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Марија Томеска, Ралица Губерова, Сашо Дуљанов и Владимир Тошевски. Истиот, обраќајќи се на Сашо Дуљанов кажува дека се согласува со текстот, насловот да биде соодветен ако Комисијата донесе Одлука што е веројатно и мисли дека треба нешто да има околу позиционирањето на индустријата, нешто меко да се најавело.

На 30.04.2024 во 17:03 часот, Трајче Латиновски испраќа порака насловена – *Записник 30 април* до: Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Елизабета Божиновска, Дритон Азизи, Владимир Тошевски, Ило Ристоски, Александар Манев и Марија Томеска со која ги известува дека во пораката го споделува Записникот од одржаниот состанок на Комисијата за АО (Автомобилска Одговорност) и ги замолува истите да постапат по Заклучокот број 1 од Записникот. Од увидот во

прикачениот Записник, видно е дека Агенцијата за супервизија на осигурувањето и Националното биро за осигурување се задолжени да достават анализа за оправданоста и исправноста на донесените одлуки од страна на осигурителните компании до 02.05.2024 година.

На 01.05.2024 година во 10:32 часот, Сашо Дуљанов испраќа порака насловена: *Текст за Плус инфо*, до: Антоанета Манова Ставресска, Марија Томеска, Трајче Латиновски, Климе Попоски, Александар Манев, Бошко Андов, Дритон Азизи, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Ралица Губерова и Владимир Тошевски, Ило Ристовски. Сашо Дуљанов кажува дека текстот кој би одел утре наутро на Плус инфо би бил со цел да се направи лобирање и притисок и ставовите на Осигурителните компании да добијат ветер во грб.

На 01.05.2024 година во 11:06 часот, Марија Томеска одговара на Сашо Дуљанов и вклучените лица во неговата претходна порака, дека треба дополнително да додаде: Плаќање од 4.4% до 17% поефтино осигурување во однос на 2006 година. На оваа сугестија од Марија Томеска, Сашо Дуљанов во 13:08 часот, кратко одговара до сите дека ќе го додаде и тоа.

На 01.05.2024 година во 12:52 часот, Сашо Дуљанов до сите лица вклучени во пораката насловена: *Текст за Плус инфо*, комуницира уште еден предлог наслов: *Комисијата за Автомобилска одговорност при Министерството за финансии, 15 години не дала препорака на Владата за корекција на цените на авто осигурувањето.*

На 01.05.2024 година во 12:10 часот, Трајче Латиновски споделува сопствено мислење до вклучените лица во комуникацијата насловена - *Текст за Плус инфо*, и тоа дека текстот е добар за комуникација и дека ваков текст ќе им даде простор на медиумите повторно да ја афирмираат темата. На крајот дава предлог, ако текстот одел утре пред да има Комисија (се мисли на Комисијата за АО при Министерството за финансии), насловот на текстот да се скрател и да бил *Комисијата веќе 15 години...*

На 01.05.2024 година во 15:10 часот, Климе Попоски споделува сопствено мислење до вклучените лица во комуникацијата насловена - *Текст за Плус инфо* и ги известува дека интервенирал директно во текстот во кој внел и дел од коментарите на Бошко и Дритон - (Бошко Андов и Дритон Азизи). Исто така ги информира сите лица дека приметил дека Иле – Ило Ристовски не бил вклучен во претходната комуникација, па го додал и него.

На 01.05.2024 година во 15:58 часот, Сашо Дуљанов се заблагодарува до сите за одговорите и сугестиите и кажува дека дискретно се имплементирани. Исто така споделува дека со Трајче Латиновски имале конструктивен разговор и по негова сугестија е направена нова верзија на текстот која повеќе е како независна медиумска анализа. Секако ништо нема да праќаат до никого пред утре наутро да се чуеле и потврделе дека сакаат да објават нешто во медиуми.

Во прибавената електронска комуникација по однос на медиумско покривање и креирање на јавно мислење за осигурувањето од авто одговорност започната на 01.05.2024 година во 10:32 часот, видно е дека оваа комуникација трае до 19.05.2024 година.

Напомена: На 02.05.2024 година одржан е состанок на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Министерството за финансии на Република Северна Македонија на која е донесен заклучок: Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност ја усвои и одлучи да ја достави Предлог тарифата за изменување и допонување на премии за осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица до Владата на Република Северна Македонија на усвојување.

На 02.05.2024 во 14:20 часот, Ралица Губерова испраќа покана за состанок на онлајн платформата ZOOM кој би се одржал истиот ден во 15:30 часот на кој ги поканува: Бошко Андов, Климе Попоски, Марија Томеска, Дритон Азизи, Трајче Латиновски, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Владимир Тошевски и Ило Ристоски.

На 02.05.2024 во 15:22 часот, Трајче Латиновски испраќа порака насловена: *Записник 02.05.2024*, до: Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Марија Томеска, Елизабета Божиновска, Дритон Азизи, Владимир Тошевски, Ило Ристоски и Александар Манев во чиј прилог е прикачен Записник 02.05.2024 кој е од состанокот на Комисијата за автомобилска одговорност од 02.05.2024 година. Во пораката, Трајче Латиновски ги известува сите наведени лица дека предлог одлуката веќе е на Влада и дека расправаат по истата.

На 02.05.2024 во 16:11 часот, Ралица Губерова испраќа нова покана за состанок на онлајн платформата ZOOM кој би се одржал истиот ден во 16:15 часот на кој ги поканува: Бошко Андов, Климе Попоски, Марија Томеска, Дритон Азизи, Трајче Латиновски, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Владимир Тошевски и Ило Ристоски.

На 02.05.2024 во 17:09 часот, Климе Попоски испраќа порака насловена: *Соопштение*, до: Ралица Губерова, Бошко Андов, Марија Томеска, Дритон Азизи, Трајче Латиновски, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Владимир Тошевски и Ило Ристоски.

На 02.05.2024 во 17:21 часот, Ило Ристоски се надоврзува на пораката насловена: *Соопштение*, до: Климе Попоски, Ралица Губерова, Бошко Андов, Марија Томеска, Дритон Азизи, Трајче Латиновски, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Владимир Тошевски. Со пораката кажува дека се согласува предложениот текст да биде објавен и воедно изразува благодарност до колегите кои го составиле и во периодот најмногу оперативнo се ангажирале по ова прашање.

На 02.05.2024 во 17:45 часот Климе Попоски испраќа дополнителна порака насловена: *Соопштение*, до: Ило Ристоски, Ралица Губерова, Бошко Андов, Марија Томеска, Дритон Азизи, Трајче Латиновски, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска и Владимир Тошевски. Во пораката кажува дека во прилог го праќа Соопштението со дадени забелешки. Понатаму ги предлага следните чекори:

- Сашо Дуљанов да даде предлог наслов;
- Ова соопштение да биде пратено од името на Националното биро за осигурување;
- Стопанската комора ќе даде нејзино соопштение и тоа како Комора а на како асоцијација;

- Од Вторник сите ќе треба на управа да донесат нови одлуки - (се мисли за измена на цените) и
- Заклучува дека ќе се видат во Среда.

На 02.05.2024 во 19:11 часот, Трајче Латиновски одговара на претходната комуникација насловена: *Соопштение*, до: Климе Попоски, Марија Томеска, Дритон Азизи, Александар Манев, Елизабета Божиновска, Ѓорѓе Војновиќ, Мелита Гугуловска, Владимир Тошевски, Ило Ристоски, Ралица Губерова и Бошко Андов и кажува дека се согласува со предлогот на Климе Попоски, но пред да биде пуштен текстот сакал да го види бидејќи Националното биро за осигурување требало да го поднесе сето тоа, но не смееле целосно да го инволвираат Националното биро за осигурување бидејќи морале да водат сметка за минимални професионални стандарди кои се темелат и во членството во COV Brisel и ова го размислувал како директор на Националното биро за осигурување. Како член на комисијата, можеле да пишуваат во тој контекст.

На 09.05.2024 во 11:57 часот, Трајче Латиновски со електронска порака насловена: *Материјали за 14-та редовна седница на УО на НБО* испратена до Дритон Азизи, Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Марија Томеска, Елизабета Божиновска, Владимир Тошевски, Ило Ристоски и Александар Манев доставува - *Решение за свикнување на 14-та редовна седница на Управниот одбор на Националното биро за осигурување*, која ќе се одржи на 13.05.2024 година во 13 часот. Притоа, ги замолува сите наведени лица за обавезно присуство, меѓу другото и за носење на заклучоци по точка 2 од дневниот ред - *Донесување на заклучоци и насоки во врска со донесената Одлука на Владата на РСМ за автомобилската одговорност*.

Од прибавената електронска пошта од УНИКА, која е наведена и во Потврдата за одземена документација бр.09-18/7 од 11.06.2024 година, видно е дека во периодот 01.05 - 06.05.2024 година постоела комуникација помеѓу: Сашо Дуљанов, Антоанета Манова Ставреска, Трајче Латиновски, Дритон Азизи, Бошко Андов, Ѓорѓе Војновиќ, Ралица Губерова, Мелита Гугуловска, Климе Попоски, Марија Томеска, Елизабета Божиновска, Владимир Тошевски, Ило Ристоски и Александар Манев, со која се врши координација по однос на медиумската покриеност во контекст на потреба од осигурување, потреба од корекција на цените на АО или осигурувањето од автомобилска одговорност, влијание или креирање на позитивно јавно мислење по однос на осигурувањето итн. Во оваа комуникација, Сашо Дуљанов кон гореспоменатите лица праќа различни предлози за текстови кои би се објавиле по медиуми и ги известува за текстовите кои веќе се објавени во одредени медиуми во тој период.

Од сето претходно наведено, видно е дека во периодот пред настанување на промените на цените/делот на премијата за вршење на дејност осигурување на сопствениците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица - (режиски додаток), претпријатијата интензивно комуницираше, меѓусебно се координираше и информираше за активностите кои претходеа или би следеле по менувањето на премијата за вршење на дејност, т.е. нејзиното покачување. Преку осмислена медиумска стратегија/медиумски план, со пласирање на информации/прилози во медиуми, стратегија за комуникација, претпријатијата имале намера да креираат перцепција во јавноста со која би се оправдале планираните покачени цени на осигурување од автоодговорност и би се ублажиле негативните реакции во јавноста за истото.

По имплементацијата на покачените цени, за време на нивната примена, како и по нивното повторно намалување, претпријатијата продолжиле со редовна електронска комуникација и меѓусебна координација, што укажува на континуитет на усогласеното однесување. Овие контакти имале за цел следење, усогласување и одржување на заедничката политика на цените, што претставува типично однесување за функционирање и стабилизирање на картел.

Дополнително, по донесувањето на измените и дополнувањата на Тарифата за премии за автоодговорност од страна на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност (Службен весник бр. 99/24 од 07.05.2024 година), сите осигурителни друштва истовремено ја измениле и намалиле стапката на режискиот додаток. Повторната истовремена промена на цените (донесена во краток временски интервал од сите учесници) не може да се објасни со независно пазарно однесување, туку претставува продолжување на координирани активности, со што целосно се исполнуваат елементите на ограничување „со цел“ согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот..

Последните измени/намалувања на стапките започнале да важат од 07.05.2024 година. Врз основа на сите прибавени и анализирани докази, КОП утврди дека претпријатијата во периодот од 01.03.2024 година до 07.05.2024 година постапувале усогласено, одржувале редовна и интензивна меѓусебна комуникација и координација и разменувае чувствителни деловни информации со директна врска кон нивното идно пазарно однесување. Овие контакти имале за цел да обезбедат заедничка стратегија за покачување на делот на премијата – режискиот додаток, што претставува дел од крајната цена за осигурувањето од автоодговорност. Со тоа, претпријатијата ја замениле нормалната пазарна неизвесност со практична соработка и координирано донеле одлуки за зголемување на цената која ја плаќаат корисниците на услугата. Со оглед дека сите учесници на пазарот донеле одлуки за зголемување и последователно намалување на истиот ценовен елемент во исклучително кратки, идентични временски интервали, и тоа по претходна интензивна размена на информации, јасно е дека не се работи за независни деловни одлуки, туку за усогласено однесување во смисла на член 5 став (1) алинеа 12 од Законот.

Ваквото усогласено однесување, кое има за цел фиксирање и координирано менување на елемент на цена, претставува ограничување на конкуренцијата „со цел“, согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот за заштита на конкуренцијата, како најтешка повреда за која не е потребно утврдување на конкретни антиконкурентски ефекти.

Ваквото однесување на претпријатијата претставува прекршок согласно член 59 став (1) точка 1) од Законот.

Врз основа на се претходно наведеното, КОП во рамките на – Конечното известување за утврдена фактичка состојба утврди дека: МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп; ТРИГЛАВ; САВА; ЕВРОИНС; ЕУРОЛИНК; ГРАВЕ; УНИКА; АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА; ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД и КРОАЦИЈА, во периодот од 01.03.2024 година до 07.05.2024 година, усогласено се однесувале со цел координирање на нивното однесување како конкуренти на пазарот на осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица.

Евидентираниите контакти, интензивната електронска комуникација, размената на чувствителни информации за идно пазарно однесување и истовременото донесување на идентични одлуки за зголемување и последователно намалување на штетниот ценовен елемент (режискиот додаток) покажуваат дека претпријатијата, без склучување на формален договор, намерно ја замениле состојбата на нормална пазарна неизвесност со состојба на практична соработка и координација.

Со тоа тие учествувале во „картел“ (најтешка повреда на конкуренцијата) со што оствариле усогласено однесување кое има за цел нарушување на конкуренцијата, односно фиксирање и координација на ценовни елементи, што претставува ограничување „со цел“ согласно член 7 став (1) точка 1) од Законот, а во врска со член 59 став (1) точка 1).

Согласно член 42 став (3) од Законот, пред донесувањето на конечната одлука, КОП им го достави Конечното известување за утврдената фактичка состојба на сите учесници во постапката, со што им беше овозможено да се изјаснат во врска со наведените наоди.

На ден 04.07.2025 година, погоре споменатото - Конечно известување за утврдена фактичка состојба ППП бр. 09-48/38 од 04.07.2025 година, е испратено:

- Со допис ППП бр. 09-48/39 од 04.07.2025 година, до КРОАЦИЈА;
- Со допис ППП бр. 09-48/40 од 04.07.2025 година, до САВА;
- Со допис ППП бр. 09-48/41 од 04.07.2025 година, до ЕВРОИНС;
- Со допис ППП бр. 09-48/42 од 04.07.2025 година, до ЕУРОЛИНК;
- Со допис ППП бр. 09-48/43 од 04.07.2025 година, до ГРАВЕ;
- Со допис ППП бр. 09-48/44 од 04.07.2025 година, до УНИКА;
- Со допис ППП бр. 09-48/45 од 04.07.2025 година, до АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;
- Со допис ППП бр. 09-48/46 од 04.07.2025 година, до ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ;
- Со допис ППП бр. 09-48/47 од 04.07.2025 година, до МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- Со допис ППП бр. 09-48/48 од 04.07.2025 година, до ТРИГЛАВ.

Како одговор на доставеното - Конечно известување за утврдена фактичка состојба ППП бр. 09-48/38 од 04.07.2025 година, до КОП беа испратени:

- Писмено изјаснување ППП бр. 09-48/49 од 16.07.2025 година, од САВА;
- Писмено изјаснување ППП бр. 09-48/50 од 16.07.2025 година, од ТРИГЛАВ;
- Произнесување ППП бр. 09-48/51 од 16.07.2025 година, од ГРАВЕ;
- Одговор ППП бр. 09-48/52 од 17.07.2025 година, од МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- Одговор ППП бр. 09-48/53 од 17.07.2025 година, од ЕВРОИНС;
- Произнесување ППП бр. 09-48/54 од 17.07.2025 година, од ЕУРОЛИНК;
- Известување ППП бр. 09-48/55 од 17.07.2025 година, од КРОАЦИЈА;
- Произнесување ППП бр. 09-48/56 од 17.07.2025 година, од УНИКА;
- Поднесок за изјаснување ППП бр. 09-48/57 од 18.07.2025 година, од ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ;
- Писмено известување ППП бр. 09-48/58 од 16.07.2025 година, од АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;

Во доставените писмени произнесувања и поднесоци поднесени по основ на Конечното известување за утврдена фактичка состојба ПП бр. 09-48/38 од 04.07.2025 година, осигурителните друштва изнесоа наводи и тврдења кои, иако се земени предвид и оценети од КОП, не ја менуваат, ниту ја доведуваат во прашање јасно и недвосмислено утврдената фактичка состојба во предметната постапка. Изнесените аргументи се од општа природа, не се поткрепени со докази кои би ја измениле суштината на констатираните факти, ниту укажуваат на постоење на независно однесување на друштвата спротивно на утврдената координација и усогласеност.

Имено, САВА во своето Писмено изјаснување ПП бр. 09-48/49 од 16.07.2025 година, наведува дека според нив КОП неправилно и нецелосно ја утврдил фактичката состојба, а наводите на КОП доведуваат до погрешни заклучоци и погрешно утврдување на фактичката состојба, што доведува до погрешна примена на законските одредби. Друштвото останува при наводите наведени во нивното Писмено изјаснување и забелешки по Прелиминарното известување за утврдена фактичка состојба ПП бр.09-48/1 од 26.02.2025 година доставено до КОП на 13.03.2025 година. Дополнително, САВА повторно укажува дека активностите во Националното биро за осигурување и Здружението за осигурување ги следело само во улога на набљудувач, а целта на споделувањето информации било редовна активност. Според САВА, надзорот на пазарот на автоодговорност не го врши Комисијата за заштита на конкуренцијата туку Комисијата за осигурување од одговорност од моторни возила и Агенцијата за супервизија на осигурувањето. Поради тоа што е воспоставен посебен режим за регулирање на правните и економските односи, за конкретната услуга т.е. пазар не постои слободна конкуренција која се заштитувала со Законот за заштита на конкуренцијата и истиот преставува *lex generalis* додека Законот за задолжително осигурување во сообраќајот е *lex specialis*. САВА тврди дека цената за премијата од автоодговорност е фиксирана во еден дел од страна на државата, а во другиот дел постои зададен минимум и максимум во кој мора осигурителните компании да се движат. Според САВА, друштвото не превзело дејствие со кое активно учествувало во т.н. забрането договарање. Сава заклучува дека Комисијата за заштита на конкуренцијата нема надлежност во конкретниот случај, а меѓусебното информирање и координирање помеѓу осигурителните друштва не доведува до повреда на одредбите од Законот. Наводите на САВА се воопштени и не содржат конкретни докази што ја менуваат или доведуваат во прашање фактичката состојба. КОП ги утврди фактите врз основа на: електронска комуникација меѓу конкурентите, истовремен или многу краток утврден тајминг на донесување на одлуки за зголемување на тарифата, постоење на медиумска стратегија координирана меѓу истите учесници, повторна паралелна промена на тарифите истовремено од страна на сите учесници итн. САВА не достави ниту еден доказ кој би укажал дека овие активности биле случајни, независни или неизвесни. Правно е ирелевантно дали се САВА се самонарекува „набљудувач“ или „активен учесник“.

Одговорноста за учество во картел постои и кога претпријатието: присуствува на состаноци каде се разменуваат чувствителни информации, ги прима информациите и не се дистанцира, ја знае целта на координацијата и има корист од неа и ги имплементира истите мерки (покачување/намалување) во ист период.

Европската пракса е јасна: самото присуство и молчење е всушност прифаќање и учество во картел (In Case C-194/14 P, AC-Treuhand AG v European Commission). САВА не се дистанцирала ниту писмено ниту фактички, а истовремено ја имплементирала истата мерка.

Размената на информации што се однесуваат на идни цени, очекувани одлуки, тајминг на покачувања, медиумски план кон јавноста, очекувани реакции не е редовна активност, туку забранета размена на чувствителни информации по член 5 став (1) алинеја 12 од Законот. „Редовна активност“ можеби би биле: општи статистички податоци, регулаторни обврски, историски податоци итн. Во конкретниот случај се разменуваат факти кои ја елиминираат пазарната неизвесност, што е основа на усогласено однесување.

Тврдењето дека КОП „нема надлежност, затоа што пазарот е регулиран“ е правно неточно. Прво, Законот за заштита на конкуренцијата се применува на сите пазари (и регулирани и нормирани). Регулацијата од Министерството за финансии и АСО не создава монопол или исклучување од конкуренција. Ниту еден член од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот не пропишува исклучување од Законот за заштита на конкуренцијата. Ова е потврдено и во ЕУ: пазарот на автоодговорност е *heavy regulated* во многу држави, но однесувањето на осигурителите е предмет на антитруст надзор.

Второ, ЗЗОС (Законот за задолжително осигурување во сообраќајот) е *lex specialis* само за: тарифен минимум/максимум, но не е *lex specialis* за картели, координација, усогласени одлуки и фиксирање на цена.

Трето, цената може да е делумно регулирана, но однесувањето на осигурителните друштва е слободно, па затоа може да биде и незаконски усогласено. Надлежноста за санкционирање картели е ексклузивно право на КОП, а не на Министерството за финансии, Комисијата за автоодговорност или Агенцијата за супервизија на осигурувањето. Тие имаат секторски надзор, но немаат надлежност да санкционираат картели.

Тврдењето дека постои „минимум/максимум“ и затоа немало слободна конкуренција е неточно. Ценовните граници не создаваат „отсуство на конкуренција“. Во рамките на минимум/максимум: компаниите може да наплатуваат различни цени, конкуренцијата се врши токму преку режискиот додаток, а разликата меѓу осигурителните компании е токму во овој елемент. Затоа наплатување идентични или цени кои се разликуваат во промили (незначителен износ на денари) во ист период по претходна координација претставува ограничување „со цел“, според член 7 став (1) алинеја 1).

ТРИГЛАВ во своето Писмено изјаснување ПП бр. 09-48/50 од 16.07.2025 година, наведува дека КОП погрешно ја утврдила фактичката состојба и погрешно го применила член 5 алинеја 12 од Законот. Според ТРИГЛАВ и пред промената на цените осигурителните друштва применувале иста стапка/цена за режискиот додаток, па симптоматично било зошто Министерството за финансии претходно не доставило до КЗК барање за постапување. Исто така, според друштвото нејасно е како КОП дошла до заклучок дека комуникацијата помеѓу друштвата преставува учество во картел и според нив наведените докази не наведуваат дека се поврзани или се однесуваат на постапувањето во насока на покачување на износите на делот за вршење дејност – режиски додаток. ТРИГЛАВ тврди дека комуникацијата не се одвива помеѓу самите друштва туку во рамките на Групацијата на осигурување при Здружението на финансиски организации во Стопанската комора на Северна Македонија и во комуникацијата не се содржани износи на стапките туку размена на мислења дека постои потреба од корекција на стапката за режиски додаток. Триглав тврди дека погрешно е применет и член 64 од Законот поради споменатиот дел од прибавената електронска пошта која е наведена на страна 21 од – Конечното известување за утврдена фактичка состојба. Според ТРИГЛАВ, корекцијата на делот на премијата за вршење дејност на осигурување – (режиски додаток) од нивна страна, не влијае на можноста или изборот на потрошувачите како пред така и по

измената на овие стапки/цени. Произнесувањето за погрешно утврдена фактичка состојба е воопштен и не содржи конкретни факти или докази што ја менуваат утврдената фактичка состојба. КОП ја утврди фактичката состојба врз основа на: електронска комуникација меѓу конкурентите, усогласен тајминг на донесувањето на одлуките, истовремена примена на истите мерки, медиумска стратегија усогласена меѓу истите учесници, повторно истовремено намалување на тарифата. ТРИГЛАВ не доставува ниту еден доказ што го менува овој заклучок. Фактот дека цените биле слични или исти пред покачувањето не докажува независно однесување. Претходно усогласениот износ не значи дека идентичната, истовремена промена на тој износ не претставува договор/усогласување. Исто така: Надлежноста на КОП не зависи од тоа дали Министерството за финансии поднело барање или не. Тврдењето дека комуникацијата не била меѓу друштвата, туку во рамки на групацијата во Стопанската комора е правно ирелевантен. Местото каде се одвива комуникацијата не ја менува нејзината суштина. И во ЕУ: картели се утврдувале во рамки на комори, асоцијации, групации, бироа. (*European Insurance Cartel Cases: Italian Insurers Association, Spanish Insurers Association, Dutch Insurer Coordination, Austrian Association of Insurers Decisions*). Критериумот е дали се разменува чувствителни информации меѓу конкуренти. Во конкретниот случај се разменуваат информации за очекувано покачување, координација за време на донесување на одлуки за покачени режиски трошоци, комуникациска стратегија, поддршка за медиумско оправдување итн.. Во однос на произнесувањето на ТРИГЛАВ дека Комисијата погрешно го применила член 64 од Законот се погрешни. Член 64 се однесува исклучиво на критериумите за одмерување на глобата и не е поврзан со прибирањето, оценувањето или валидноста на доказите. Електронската комуникација наведена во Конечното известување не е прибавена врз основа на член 64, туку во рамки на овластувањата за увид и собирање докази на лице место. Затоа член 64 воопшто не е применет при утврдувањето на фактичката состојба, а тврдењата на ТРИГЛАВ се резултат на погрешно толкување на неговата содржина и намената на оваа законска одредба. Конечно, тврдењето дека промената на стапката не влијаела на изборот на потрошувачите е сосема погрешно. Ова е ирелевантно за „by object“ ограничување. Кога има договор/усогласување за цена не се анализираат ефекти. Но, и наведеното е фактички погрешно од причини што режискиот додаток е дел од вкупната цена. Координирано покачување директно влијае врз цената. Пазари со минимум/максимум не се пазари „без конкуренција“. Осигурителните компании се натпреваруваат во рамките на опсегот и затоа координираното поместување е антиконкурентно.

ГРАВЕ во своето Произнесување ПП бр. 09-48/51 од 16.07.2025 година, наведува дека пазарот на задолжително осигурување не е конкурентен пазар во вистинска смисла, туку е регулиран пазар со пресметки направени од страна на регулатор – Комисија за осигурување од автомобилска одговорност, при што цената/премијата која ја плаќа договорувачот на осигурувањето е бруто премија која се состои од техничка премија и дел на премија за вршење на дејноста – (режиски додаток). Затоа цената која е збир од овие два дела не е пазарно формирана туку е формирана од страна на Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност. Според ГРАВЕ, друштвото не учествувало во картел, не е член на Групацијата на осигурителни компании при Стопанската комора на РСМ и не учествувала на нивни состаноци и седници. Исто така друштвото не испратило е-маил порака до лицата наведени во Заклучокот, туку се јавува како примач на електронска пошта. Граве посочува дека прв пат отстапува од цената која била непроменета веќе 16 години и според друштвото периодот од 25.04.-07.05.2024 година е

единствениот период во кој постоела состојба на конкурентност на релевантниот пазар. Дополнително, ГРАВЕ смета дека КОП требало да ги земе во предвид околностите кои морало да бидат земени во предвид во смисла на член 64 став 5 и да го преиспита предложениот износ на глоба. Во однос на тврдењето дека пазарот бил регулиран уште еднаш потенцираме дека прво, Законот за заштита на конкуренцијата се применува на сите пазари (и регулирани и нормирани). Регулацијата од Министерството за финансии и АСО не создава монопол или исклучување од конкуренција. Ниту еден член од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот не пропишува исклучување од Законот за заштита на конкуренцијата. Ова е потврдено и во ЕУ: пазарот на автоодговорност е *heavily regulated* во многу држави, но однесувањето на осигурителите е предмет на антитруст надзор.

Второ, ЗЗОС (Законот за задолжително осигурување во сообраќајот) е *lex specialis* само за: тарифен минимум/максимум, но не е *lex specialis* за картели, координација, усогласени одлуки и фиксирање на цена.

Трето, цената може да е делумно регулирана, но однесувањето на осигурителните друштва е слободно, па затоа може да биде и незаконски усогласено. Надлежноста за санкционирање картели е ексклузивно право на КОП, а не на Министерството за финансии, Комисијата за автоодговорност или Агенцијата за супервизија на осигурувањето. Тие имаат секторски надзор, но немаат надлежност да санкционираат картели.

Понатаму учеството во картел не бара членство. Доволно е да примиш чувствителни информации, да не се дистанцираш, да ги имплементираш истите мерки во исто време. ГРАВЕ примало информации, не се дистанцирало, ја имплементирало истата мерка во ист ден и ја повлекло истовремено. Потенцирањето дека ГРАВЕ бил само примач на e-mail, а не испраќач е правно ирелевантно затоа што примањето на чувствителна информација е еднакво на учество, особено ако се прифати и имплементира. Клучно е тоа што ГРАВЕ ја примило информацијата, не се спротивставило, потоа постапило идентично како испраќачите. Тоа е правно доволен елемент за картел (види In Case C-194/14 P, AC-Treuhand AG v European Commission). Со аргументот дека „Првпат ја менуваме цената после 16 години – ова е единствениот конкурентен период“ фактички ГРАВЕ ја потврдува координацијата, не ја негира. Токму тоа што првпат ја менуваат цената по 16 години, и тоа: сите, во ист период, со ист процентуален опсег, после претходна комуникација е показател за усогласено однесување, а не за независна конкуренција. Во нормален конкурентен пазар: не се менуваат цени на 10 компании во три дена, без различни стратегии, без разлики во тајминг, без разлики во проценти. Конечно, во произнесувањето ГРАВЕ истакнува дека КЗК требало да ги земе предвид околностите од член 64 став 5 за глобата без притоа да наведе кои околности од став 5, и како тие влијаат и зошто изречениот износ не е соодветен. Во контекст на ова не се понудени никакви аргументи за нивна специфична олеснителна околност или некакво посебно ограничување што ја намалува одговорноста.

МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп во својот Одговор ПП бр. 09-48/52 од 17.07.2025 година, наведува дека во Известувањето на КОП отсуствува дефиниција на релевантниот пазар и истиот не е дефиниран. Друштвото наведува дека дефинирањето на пазарната моќ на учесниците би послужила КОП да направи анализа дали нивните одлуки преставуваат ограничување со анти-конкурентски ефект. Покрај релевантен пазар, географски пазар, КОП требало да направи и финансиска анализа. Исто така, друштвото наведува дека во Известувањето неправилно е утврдена фактичката состојба, при што за

КОП правилно да ги оцени сите докази, според член 42 и член 44 од Законот морала да ги повика овластените лица да се произнесат по истите пред да биде донесено Известувањето. Наведено е и дека друштвото е основач на Националното биро за осигурување и заедно со другите осигурителни друштва мораат да присуствуваат на нивните состаноци на кои се информираат за разни теми, а исто така на иницијатива на Стопанската Комора на Северна Македонија имаат стапено во заедничка комуникација по однос на спорното прашање за премијата и затоа истрагата треба да ја прошири и кон наведената Комора. Според друштвото, од наведеното во Известувањето од КОП, утврдена е разлика во измените на цените од различните осигурителни друштва која иако била во промили, требало да биде потенцирана. Исто така, друштвото во својот Одговор наведува дека конкретниот пазар е регулиран како пред направените измени на цените/поскапување, така и по носење на Тарифата за измена и дополнување на тарифата за премии за осигурување од 07.05.2024 година т.е. нивното намалување, па согласно на тоа друштвото не го сторило прекршокот кој му се става на товар и ги следело законските прописи. Друштвото смета дека во Известувањето погрешно е интерпретирано оспореното однесување, погрешно е применето материјалното право и погрешно е заклучено дека постои ограничување на конкуренцијата „со цел”. На крај, друштвото го оспорува и определеното времетраење на прекршокот (01.03-07.05.2024 година) и смета дека истото не можело да почне пред 26.04.2024 година и завршило на 07.05.2024 година. Друштвото наведува дека доколку КОП сепак утврди дека друштвото сторило прекршок смета дека треба да бидат земени олеснителни околности при одмерување на глобата, а тие се: траењето на одлуката за измена/зголемување на делот на премијата (режиски додаток) кое е лимитирано на помалку од 2 седмици, понатаму друштвото немало намера да ја ограничи конкуренцијата на пазарот туку секој потенцијален антиконкурентски ефект кој произлегува од одлуките е резултат на небрежност, како и тоа дека друштвото целосно соработуваше со КЗК во текот на постапката. Во контекст на наведеното од страна на МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп го истакнуваме следното: За „by object” картел не е потребна анализа на релевантен пазар. Картелските договори/усогласувања чија цел е ограничување на конкуренцијата се забранети *per se*. Ова произлегува од член 7 став (1) точка 1) (фиксирање на цена е повреда „со цел“). Потенцираме дека анализа на релевантен пазар не е нужна при утврдување на усогласено однесување со цел фиксирање на цени. Но, и покрај тоа, КОП јасно и прецизно го дефинирал релевантниот пазар, а тоа е релевантен пазар: Осигурувањето од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица (АО), Географски пазар: територија на РСМ. Тврдењето на МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп дека требало да се направи „финансиска анализа” и анализа на пазарна моќ е правно ирелевантно. Имено, финансиската анализа не е елемент за утврдување на картел „со цел“. Финансиска анализа и анализа на пазарна моќ се релевантни во случаи на: злоупотреба на доминантна положба, вертикални ограничувања, хоризонтални договори по ефект, но не и во случај за усогласено зголемување на цената (режиски додаток), што е директно фиксирање на цена и претставува најтешка повреда. Наводите дека Комисијата била должна да закаже усна расправа согласно член 44 од Законот за заштита на конкуренцијата (ЗЗК) се неосновани и произволно толкувани. КОП утврди дека во конкретниот предмет не постои законска обврска за задолжително одржување јавна расправа. Член 44 од ЗЗК дефинира дека КОП може да одржи јавна расправа, а не дека е должна: (1) *„Комисијата за одлучување по прекршок ќе определи одржување на усна расправа ако тоа е потребно за утврдување на фактичката состојба.“* Ова значи дека јавната расправа е дискреционо право, а не обврска. КОП одлучува дали е потребна расправа врз основа на природата на делото, доказите што се

прибрани, степенот на јасност на релевантните факти итн.. Во конкретниот случај кадешто има јасни писмени докази (како што се електронска комуникација, изјави дадени на записници и утврдена координација), расправа не била потребна, што е во согласност со член 44 од ЗЗК.

Постапката спроведена од страна на КОП ги содржела сите гаранции за доследно почитување на правото на одбрана. МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп не може да тврди дека и било ускратено некое процесно право, бидејќи им бил доставен заклучок за поведување прекршочна постапка, им било доставено прелиминарно известување за утврдена фактичка состојба, им било доставено конечно известување за утврдена фактичка состојба, им било овозможено произнесување по сите факти, имале можност да достават докази, податоци, мислења и објаснувања, им било овозможено увид во документација итн. Правото на учество во постапката и на одбрана е целосно обезбедено. Членот 44 од ЗЗК на кој се повикува МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп не е единствен механизам за остварување на ова право. Тврдењето на друштвото дека погрешно е интерпретирано оспореното однесување, односно нема за цел ограничување на конкуренцијата е правно погрешно. Размената на информации за идни цени е по дефиниција картел со цел за ограничување на конкуренцијата. Во однос на траењето на прекршокот дека погрешно е утврден датумот на почеток 26.04.2024 година истакнуваме дека прекршокот започнува со првата комуникација помеѓу претпријатијата (1 март 2024 година), не со првата одлука. Усогласеното однесување настанува со размената на чувствителни информации, а не со официјалната одлука за поскапување.

Значи прекршокот започнал со првата размена на информации со идни намери а не со официјалниот акт. Крајот на прекршокот е 07.05.2024 (кога компаниите ја укинуваат усогласената мерка). Во тој контекст одредениот период е точен.

Наведените „олеснителни околности“, не претставуваат околности по член 64, бидејќи не постои признавање на вина, намерата е правно ирелевантна, а времетраењето не влијае на тежината на повредата.

ЕВРОИНС во Одговорот ПП бр. 09-48/53 од 17.07.2025 година, наведува дека во Известувањето на КОП отсуствува дефиниција на релевантниот пазар. Исто така, наведува дека во Известувањето неправилно е утврдена фактичката состојба, при што за КОП правилно да ги оцени сите докази, пред конечно да ја утврди фактичката состојба КОП треба да закаже расправа во смисла на член 44 од Законот. Наведено е и дека ЕВРОИНС е основач на Националното биро за осигурување и заедно со другите осигурителни друштва мораат да присуствуваат на нивните состаноци на кои се информираат за разни теми. Според друштвото, од наведеното во Известувањето од КОП, утврдена е разлика во измените на цените од различните осигурителни друштва која иако била во промили, требало да биде потенцирана. Исто така, друштвото во својот Одговор наведува дека конкретниот пазар е регулиран и пред измените на цените, како и по носење на Тарифата за измена и дополнување на тарифата за премии за осигурување од 07.05.2024 година и согласно на тоа друштвото не го сторило прекршокот кој му се става на товар. ХХХ. Друштвото наведува дека доколку КОП сепак утврди дека друштвото сторило прекршок смета дека треба да бидат земени олеснителни околности при одмерување на глобата, а тие се: траењето на одлуката за измена/зголемување на делот на премијата (режиски додаток) кое било од 25.04.2024 година до 07.05.2024 година, друштвото го прекинало прекршувањето веднаш штом КЗК интервенирала, секој потенцијален антиконкурентски ефект кој произлегува од одлуките е резултат на небрежност, како и тоа дека друштвото ефикасно соработуваше со КЗК во текот на постапката. Тврдењата истакнати во

произнесувањето на ЕВРОИНС во голема мера се повторуваат како кај претходните друштва. Недефинирањето на релевантниот пазар не влијае врз утврдување на повреда „со цел“ согласно член 7 став (1) точка 1), ниту е потребна детална финансиска анализа. Процедурата по член 44 е почитувана, бидејќи расправа не е задолжителен елемент од постапката, како што истакнавме претходно. Присуството во Националното биро не ја оправдува размената на чувствителни информации и координацијата на идни цени, бидејќи местото на одржување на состанокот не ги исклучува забраните од Законот. Малите разлики во цените не ја негираат усогласената динамика на паралелното зголемување. Укажувањето на регулираниот пазар е ирелевантно, затоа што режискиот додаток е слободен елемент на цената и токму тој бил усогласуван. Наводите за бројот на полиси не влијаат врз суштината на прекршокот. Траењето на прекршокот е правилно утврдено бидејќи како почеток на траењето е земен моментот на првата размена на информации во март 2024. Не се доставени докази, односно не се докажани олеснителни околности: прекинувањето било резултат на измената на тарифата, небрежност не може правно да постои во контекст на картел, а соработката не претставува основ за намалување на глобата бидејќи не е дадено признавање на вина, од друга страна не е изречена максималната казна предвидена во Законот.

Тврдењето на ЕВРОИНС дека предметот АОК Bundesverband ја поддржува нивната теза дека „конкурентни друштва кои се членови на здружение не можат да настапуваат заеднички“ е правно неточно и се заснова на погрешно толкување на пресудата. КОП правилно не го применил случајот АОК, затоа што тој нема никаква врска со хоризонтални договори меѓу конкуренти или со колективни бојкоти. Во АОК Bundesverband, Судот разгледуваше две прашања: 1. дали здруженија на здравствени осигуреници кои спроведуваат законски уредена шема на рефундации вршат економска дејност и 2. дали таквите тела претставуваат „претпријатие“ во смисла на член 101ДФЕС. Пресудата АОК се однесува на јавни здравствени фондови со обврска утврдена по закон, кои немаат слобода на делување на пазарот и кои не конкурираат за потрошувачи и тоа е сосема различна ситуација од нашата каде што се работи за приватни трговски синџири, кои слободно настапуваат на пазарот, кои конкурираат со цени и кои доброволно се договараат да не прифаќаат ценовници. Занчи, и овој случај е неприменлив.

Тврдењето на ЕВРОИНС дека во конкретниот случај не се исполнети трите услови од пресудите T-204/08 Team Relocations и T-99/04 AC-Treuhand е неосновано. Напротив, Европската пракса што ја цитира ЕВРОИНС ја потврдува токму спротивната позиција, дека сите услови се целосно исполнети, а во конкретниот случај дури и надминати, бидејќи се работи за ограничување по цел („by object“), кај кое не се бара докажување на ефекти, а многу од условите се претпоставуваат. Имено, условот „постоење заеднички план“, во случајот е целосно исполнет од страна на ЕВРОИНС (комуникација во март-април, размена на ставови, усогласување на планови, координација на датум на примена, медиумска стратегија; никој (вклучително и ЕВРОИНС) не се спротивставил и ЕВРОИНС се однесувал на пазарот согласно договорената позиција. Тоа е класичен „заеднички план“. Вториот услов „намерно учество“, е целосно исполнет. Во европската пракса, намерното учество не значи формално потпишување или давање глас. Во случајот Aalborg Portland и Huls, Судот утврди дека присуство на состанок со незаконска агенда и недистанцирање претставува „намерно учество“, дури и пасивното присуство е доволно. Во конкретниот случај антиконкурентската намера на ЕВРОИНС се претпоставува со примање забранета информација, непостоење на дистанцирање и последователна имплементација на одлуката. И третиот услов „свесност за однесувањето на другите учесници“ што го наведува ЕВРОИНС е целосно исполнет. Имено, ЕВРОИНС

го прифатил планот за зголемување на режискиот трошок; примил медиумски план; не се дистанцирал од другите учесници; подоцна се однесувал идентично со другите учесници, односно ја зголемил цената на полисата за автомобилска одговорност. Значи, пресудите Team Relocations и Treuhand всушност **ја поддржуваат одговорноста на ЕВРОИНС**.

Понатаму, наводите на ЕВРОИНС дека КОП требало да го примени случајот A. Ahlstrom Osakeyhtio (Wood Pulp) се правно погрешни и извадени од контекст. Wood Pulp е неприменлив на конкретниот предмет, бидејќи истиот се однесувал на паралелно однесување без контакт меѓу конкуренти, соопштенијата биле јавни, индивидуални, врз основа на независни комерцијални одлуки, при што немало состанок, немало договор, немало здружение, немало координација, а Европскиот суд утврдил дека не постојат докази за хоризонтална комуникација. Во нашиот случај КОП го утврди спротивното: има состанок, има договор, има усогласен став, има писмено заедничко соопштение, има последователно усогласено пазарно однесување, има посредување од здружение и има размена на чувствителни информации.

ЕУРОЛИНК во Произнесувањето ПП бр. 09-48/54 од 17.07.2025 година, наведува дека е погрешно утврдена фактичката состојба бидејќи конкретниот пазар е регулиран пазар а не конкурентен пазар, па така Комисијата за заштита на конкуренцијата не може да утврди нарушување на конкуренцијата која не постоела. Според друштвото, од наведеното во Известувањето од КОП, утврдена е разлика во измените на цените од различните осигурителни друштва која иако била во промили, требало да биде прикажана за да не се поедноставува пазарното однесување на друштвата. Друштвото наведува дека зголемувањето на цените траело од 25.04.2024-07.05.2024 година, а наведениот период на комуникација помеѓу осигурителните друштва 01.03.2024-24.04.2024 година е периодот на електронска комуникација заради координација за евентуална медиумска стратегија со цел амортизирање на реакциите од јавноста во случај на идно покачување на цените кое било барано и очекувано, но и ставено на дневен ред од страна на институциите. ЕУРОЛИНК наведува дека погрешно е применето материјалното право поради тоа што од утврдената фактичка состојба а и од целокупната постапка КОП не утврди договор или одлука со цел усогласено однесување за нарушување на конкуренцијата. Исто така, ЕУРОЛИНК го истакнува членувањето на друштвото во Националното биро за осигурување и посочува на можноста за изземање од забраната на договори, одлуки и усогласени практики доколку се направени помеѓу членови на иста организација, здружение и се строго неопходни за остварување на една или повеќе цели доделени на таквата организација. Според ЕУРОЛИНК постои повреда на постапката, бидејќи КОП не се произнела по произнесувањето-поднесокот по прелиминарното известување од 13.03.2025 година. На крај друштвото наведува дека нема основ за прекршок, постоела соработка и транспарентност за време на постапката и истото треба да се земе како значајна олеснителна околност. Наводите истакнати од Еуролинк во произнесувањето се повторуваат како кај претходните осигурителни друштва. Од тие причини само накратко ќе го констатираме следното. Тврдењето дека пазарот е регулиран и дека не постои конкуренција е правно погрешно, бидејќи режискиот додаток е слободен елемент на цената и предмет на конкуренција. Малите разлики во промените на цените не ја негираат усогласената природа на паралелното однесување. Комуникацијата во периодот март-април не претставува „наивна“ медиумска активност како што сака да прикаже подносителот, туку размена на чувствителни информации за идно поскапување и

координација на однесувањето кон пазарот, што претставува ограничување на конкуренцијата „со цел“. Картел постои и без формален договор, а членството во Националното биро не претставува основ за изземање бидејќи размената на податоци за идни цени не е строго неопходна за извршување на задачите на Бирото. Процедурата по член 44 е целосно почитувана. КОП нема законска обврска да донесе посебен писмен акт за секое произнесување, додека во однос на олеснителните околности не се доставени никакви докази, односно не се докажани олеснителни околности по член 64, бидејќи соработката и транспарентноста се процесни обврски, а не основ за намалување на санкцијата.

КРОАЦИЈА во Известувањето ПП бр. 09-48/55 од 17.07.2025 година, наведува дека КОП не ги земала во предвид наводите на друштвото изнесени во досегашните произнесувања. Исто така, друштвото наведува дека било потребно да се одржи и усна расправа како што било предложено од нивна страна во Произнесувањето од 14.03.2025 година. Наводите на КРОАЦИЈА не ја менуваат утврдената фактичка состојба. Процесните права на друштвото беа целосно обезбедени. КРОАЦИЈА имаше можност да се произнесе по заклучокот за поведување прекршочна постапка, прелиминарното и по конечното известување, а Законот за заштита на конкуренцијата не пропишува обврска за КОП поединечно да одговара на секое произнесување. Произнесувањата се земени предвид при изготвувањето на Конечното известување, што претставува правилно применување на член 42 и 44. Дополнително, усната расправа не е задолжителен елемент на постапката и останува на КОП да одлучи дали е потребна или не. Со оглед дека предметните факти произлегуваат од документирани докази и не постои потреба од сослушување на сведоци или експерти, не постоеше правна ниту фактичка основа да се закаже расправа. Оттука, наводите за процесни повреди се правно погрешни и не влијаат врз утврдената фактичка состојба.

УНИКА во Произнесувањето ПП бр. 09-48/56 од 17.07.2025 година, наведува дека е погрешно утврдена фактичката состојба бидејќи конкретниот пазар кој и пред утврдениот период на усогласено однесување т.е. до 01.03.2024 година како и по истек на истиот т.е. по 07.05.2024 година е регулиран пазар а не конкурентен пазар. Во истиот контекст, друштвото ја наведува поставеноста на институционалниот систем во Република Северна Македонија со кој се регулира премијата за осигурување на моторни возила и наведува дека токму поради тоа не може да се зборува за конкурентен пазар. Дополнително, УНИКА наведува дека основниот износ на глобата е погрешно утврден и пресметан врз основ на остварениот приход во 2024 година за сите класи на осигурување а не врз основ на приходот остварен на пазарот на Осигурување од одговорност од употреба на моторно возило во 2024 година. На крај друштвото наведува дека погрешно е утврдено дека прекршокот бил во траење 68 дена, а не 14 дена колку што траел периодот на примена на променетите цени.

Аргументите во произнесувањето на УНИКА се повторуваат како кај претходните осигурителни друштва. Регулирањето на техничките елементи на премијата не ја елиминира конкуренцијата во делот на режиските трошоци, кој претставува единствениот слободен ценовен елемент и токму тој бил предмет на усогласување. Законската рамка не создава исклучоци од примената на член 7, ниту ја исклучува забраната за размена на чувствителни информации и фиксирање на цени. Основниот износ на глобата е правилно утврден согласно член 64 од ЗЗК. Траењето на прекршокот е правилно утврдено, бидејќи прекршокот започнува со првата размена на чувствителни информации и координација во март 2024 година, а не со официјалната примена на изменетите цени. Оттука, периодот

01.03.2024 година–07.05.2024 година е правилно определен како траење на усогласеното однесување.

ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ во Поднесокот за изјаснување ПП бр. 09-48/57 од 18.07.2025 година, наведува дека КОП во Прелиминарното известување не го зел во предвид фактот дека 16 години осигурителните друштва имале идентична цена на режискиот додаток на премијата и овој пазар и претходно не бил конкурентен, а не само во наведениот период. Друштвото наведува дека од парафразираните 31 е-маил порака, само 10 биле пред ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ да донесе Одлука за зголемување на режиски додаток на 19.04.2024 година од кои пак само 4 пораки се испратени на одговорното лице во друштвото кое пак нема испратено порака кон останатите. Оттука, друштвото приговара на погрешниот заклучок дека истото усогласено се однесувало со останатите друштва. КОП ги имаше во предвид и наводите на ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ, но истите не ја менуваат утврдената фактичка состојба. Долгиот временски период на неменување на цената на режискиот додаток не исклучува постоење на конкуренција, ниту претставува правен основ за отфрлање на забраната за усогласено однесување согласно член 7 од ЗЗК. Бројот на електронски пораки е ирелевантен, согласно европската и домашната пракса, доволно е претпријатието да прими чувствителни информации и без да се дистанцира да постапи во согласност со нив. ХАЛК примил информации за планираните зголемувања и ја имплементирал измената во идентично време со останатите друштва, што претставува типичен облик на усогласено однесување. Непостоењето на испратени пораки од страна на ХАЛК не го исклучува учеството во картелската комуникација, бидејќи пасивното прифаќање и последователното следење на координираните активности е доволно за одговорност. Оттука, утврдената фактичка состојба на КОП за постоење на усогласено однесување е правилен и целосно потврден со обезбедените докази за време на постапката.

АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА во Писменото известување ПП бр. 09-48/58 од 16.07.2025 година, наведува дека не се членови на Стопанската комора на Република Северна Македонија и не се допишувало ниту комуницирало во насока на меѓусебно координирање и информирање за активностите кои претходеа или би претходеа или би следеле по менување на премијата за вршење на дејност (режиски додаток), а електронска пошта не е испратена од друштвото. Исто така друштвото приложи Изјава за откажување од членство во Стопанската комора на Република Северна Македонија од 13.12.2019 година, Одлука за обезбедување на наменски средства за изработка на едногодишна Комуникациска стратегија со Бруто износ од 12.975,00 евра од Групацијата на осигурувањето од 27.02.2024 година, Про-Фактура на износ од 53.235,00 денари од 19.06.2024 година и Е-маил порака од 07.10.2024 година од друштвото испратена до Групацијата на осигурувањето при Стопанската комора на РСМ по однос на примената Про-Фактура на износ од 53.235,00 денари од 19.06.2024 година. Друштвото заклучува дека промените на цените се донесени исклучиво врз основа на детална анализа на параметрите на работењето на друштвото и согласно позитивните законски и подзаконски акти. КОП го имаше во предвид произнесување на АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА, но истото не доведува до поинаква фактичка состојба од онаа утврдена со ова решение. Формалното не-членство во Стопанската комора е правно ирелевантно, бидејќи размената на чувствителни информации е утврдена преку мрежа на директна електронска комуникација меѓу одговорните лица, во која и друштвото учествувало како примател на информациите. Согласно европската и домашната пракса, за учество во забранет договор

не е потребно претпријатието да испрати порака, доволно е да ја прими чувствителната информација, да не се дистанцира и да го усогласи сопственото однесување. Доставените документи (изјави, профактури и одлуки за комуникациска стратегија) не се однесуваат на периодот на прекршокот и немаат доказна вредност за поведението утврдено од КОП. Тврдењето дека одлуката била донесена врз основа на интерна анализа е неосновано, бидејќи друштвото ги променило и вратило цените во истиот период како сите други друштва, што ја потврдува усогласената природа на поведението. Затоа, утврдената фактичка состојба од страна на КОП за учество на друштвото во усогласено однесување согласно член 7 став (1) алинеја 1) од Законот е правилен и целосно докажан.

Понатаму, на 20.11.2025 година, КОП на седница донесе Барања за доставување на недоверлива верзија на наведените писмени изјаснувања, произнесувања, одговори, известувања и поднесоци по однос на погоре споменатото - Конечно известување за утврдена фактичка состојба ПП бр. 09-48/38 од 04.07.2025 година. Овие барања се испратени до осигурителните друштва:

- Со допис ПП бр. 09-48/59 од 20.11.2025 година, до ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ;
- Со допис ПП бр. 09-48/60 од 20.11.2025 година, до УНИКА;
- Со допис ПП бр. 09-48/61 од 20.11.2025 година, до АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;
- Со допис ПП бр. 09-48/62 од 20.11.2025 година, до ТРИГЛАВ;
- Со допис ПП бр. 09-48/63 од 20.11.2025 година, до САВА;
- Со допис ПП бр. 09-48/64 од 20.11.2025 година, до КРОАЦИЈА;
- Со допис ПП бр. 09-48/65 од 20.11.2025 година, до ЕВРОИНС;
- Со допис ПП бр. 09-48/66 од 20.11.2025 година, до ЕУРОЛИНК;
- Со допис ПП бр. 09-48/67 од 20.11.2025 година, до ГРАВЕ;
- Со допис ПП бр. 09-48/68 од 20.11.2025 година, до МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп.

Во врска со испратените Барања за доставување на недоверлива верзија, до КОП беа доставени:

- Допис ПП бр. 09-48/69 од 24.11.2025 година од ЕУРОЛИНК;
- Допис ПП бр. 09-48/70 од 26.11.2025 година од САВА;
- Допис ПП бр. 09-48/71 од 26.11.2025 година од ЕВРОИНС;
- Допис ПП бр. 09-48/72 од 26.11.2025 година од МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп;
- Допис ПП бр. 09-48/73 од 27.11.2025 година од КРОАЦИЈА;
- Допис ПП бр. 09-48/74 од 02.12.2025 година од ГРАВЕ;
- Дописи ПП бр. 09-48/75 и 09-48/76 од 02.12.2025 година од АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА;

Имајќи го во предвид сето погоре изнесено КОП утврди дека:

Согласно член 5 став (1) алинеја 10) од Законот за заштита на конкуренцијата (понатаму: законот), "договори и одлуки" се правни дела со кои се уредуваат прашања што се однесуваат на условите на работењето, а чија што цел или последица е нарушување на конкуренцијата. Ова се однесува и на поединечните одредби на договорите и одлуките, кои можат да бидат изрични или премолчни.

Согласно член 5 став (1) алинеа 11) од Законот, "картели" се договори и одлуки и/или усогласено однесување помеѓу две или повеќе претпријатија чија цел е координирање на нивното однесување како конкуренти на пазарот и/или влијаење на релевантните параметри на конкуренцијата, особено преку фиксирање на куповни или продажни цени или други услови на тргување, ограничување на производство или воспоставување продажни квоти, поделба на пазари, договарање при учество на тендери, ограничување на увоз или извоз и/или анти-конкурентско однесување насочено спрема други претпријатија-конкуренти на учесниците во картелот.

Согласно член 5 став (1) алинеа 12) од Законот, "усогласено однесување" е координирање на однесувањето помеѓу две или повеќе претпријатија како резултат на што, и без склучување на договор, доаѓа до намерно заменување на состојбата на непречена конкуренција на релевантниот пазар со состојба на практична соработка помеѓу претпријатијата. До усогласено однесување може да дојде како резултат на директни или индиректни контакти помеѓу претпријатијата чија што цел или последица е да се влијае на однесувањето на релевантниот пазар или да им се најави идното пазарно однесување на конкурентите.

Член 7 став (1) од Законот, забранува усогласено однесување чија цел или последица е влијание на еден од најзначајните параметри на конкуренцијата – цената, бидејќи таквото договарање помеѓу учесниците на пазарот е спротивно на основното правило на слободната конкуренција според кое учесниците на пазарот треба самостојно и независно едни од други да ги носат одлуките за своето однесување на пазарот и самостојно да го сносат ризикот за успехот, односно неуспехот од таквото однесување. Таквите договори, одлуки, односно усогласено однесување имаат за цел нарушување на конкуренцијата и истите не можат да бидат оправдани ниту да бидат предмет на групно или поединечно иземање и претставуваат една од најтешките повреди на правилата за заштита на конкуренцијата утврдени во Законот.

Договорот за усогласено однесувањето помеѓу претпријатијата може да биде експлицитен или имплицитен, каде границата на однесување може да биде доказ за постоење на договор. Дополнително, за да постои прекршување на членот 7 став (1), не е неопходно учесниците однапред да се договориле за заеднички план. Концептот на договор во член 7 став (1) би се применил и на значајно разбирање и делумен и условен договор во процесот на договарање кој довел до конечниот договор.

КОП посочува дека критериумите за утврдување на постоење на договор, одлука или усогласено однесување во смисла на член 7 став (1) од Законот се значително пошироки од критериумите што важат за договорите во смисла на Законот за облигационите односи. Имено, во правото на конкуренцијата, „договор“ помеѓу конкуренти постои и без формален договор, писмен акт, потписи или било каква формална структура. Доволно е конкурентите да размениле чувствителни деловни информации, да ја изразиле својата заедничка намера за однесување на пазарот или фактички да го усогласиле своето однесување преку паралелни и координирани одлуки со кои се ограничува или постои веројатност да се ограничи нивното индивидуално однесување на пазарот. Оттука, за постоење на повреда на член 7 од Законот доволно е претпријатијата да изразат заедничка намера да се однесуваат на пазарот на одреден начин, без оглед на тоа дали намерите се материјализирани или дали произвеле конкретен ефект на пазарто. Со други зборови, тоа значи дека не е неопходно постигнување формален договор, не е неопходно експлицитно договарање на цените, не е неопходно ефектите да се целосно реализирани за да постои

прекршок. Ова од причини што, особено кога усогласувањето на однесувањето на конкурентите се одвива со низа контакти, редовно и во континуитет, како во конкретниот случај, конкурентите кои учествуваат во таквото усогласување и потоа се активни на пазарот ги имаат предвид податоците разменети при ваквите контакти со конкурентите и при определувањето на своето сопствено однесување на пазарот. Токму ваквото однесување се рет се забранети согласно член 7 став (1) од Законот дури и кога не постојат конкретни антиконкурентски ефекти на пазарот, бидејќи по својата природа имаат за цел ограничување на конкуренцијата.

Од императивно значење е поимите на договор и договорена практика од член 7 на Законот да се интерпретираат имајќи го предвид основниот принцип на политиката на заштита на конкуренцијата - секое претпријатие самостојно да ја одредува својата комерцијална политика која има намера да ја спроведе на пазарот. Иако ова барање за независност не го ускратува правото на претпријатијата свесно да се приспособуваат на постојното или очекуваното однесување на нивните конкуренти, тоа недвосмислено и без исклучок забранува било какви директни или индиректни контакти помеѓу претпријатијата чија цел или последица е да влијаат врз пазарното однесување на постоен или потенцијален конкурент или да му го откријат на конкурентот своето идно однесување на пазарот.

Имајќи го предвид сето горенаведено, Законот изрично забранува претпријатија, односно здруженија на претпријатија да учествуваат во договори и усогласено да се однесуваат, односно да донесуваат одлуки со кои директно или индиректно се фиксираат куповните или продажните цени или некои други услови за тргување, бидејќи таквите договори, односно усогласено однесување има за цел нарушување на конкуренцијата, независно од постоењето или непостоењето на антиконкурентски ефекти и истите не можат да бидат оправдани ниту да бидат предмет на групно или поединечно изземање и претставуваат една од најтешките повреди на правилата за заштита на конкуренцијата утврдени во Законот.

За целите на примена на член 7 став (1) од Законот, усогласеното однесување кое има за цел нарушување на конкуренцијата не е неопходно да се земат во предвид конкретните ефекти од усогласеното однесување. Следствено не е неопходно да се докажат последиците од нарушувањата на конкуренцијата предизвикани од забранетото усогласено однесување. Дополнително, фактот дека во одредени случаи усогласеното однесување може да не го произведе ефектот на пазарот кои учесниците сакале да ги постигнат со усогласеното однесување, не значи дека усогласеното однесување не предизвикало одредени последици на пазарот.

Членот 7 од Законот за заштита на конкуренцијата е целосно усогласен со член 101 од Договорот за функционирање на Европската Унија (претходно член 81).

Согласно - Насоките за примената на член 7 став (3) од Законот за заштита на конкуренцијата на Комисијата за заштита на конкуренцијата (донесени на 29.03.2012 година, а кои се целосно усогласени со COMMUNICATION FROM THE COMMISSION, Notice, Guidelines on the application of Article 81(3) of the Treaty (2004/C 101/08)):

11. Правилото за забрана од членот 7 став (1) од Законот се применува на ограничувачки договори и договорени практики помеѓу претпријатијата како и одлуките на здруженијата на претпријатија доколку тие би можеле да имаат влијание врз пазарната конкуренција. Општиот принцип во основата на членот 7 став (1) од Законот е дека секој економски оператор мора независно да ја определи политиката која тој има намера да ја усвои на пазарот. Во овој поглед, Законот за заштита на конкуренцијата ги има дефинирано „договорите“, „одлуките“ и „усогласеното однесување“ како правни концепти кои овозможуваат да се направи разлика помеѓу едностраното однесување на некое претпријатие и координација на однесување или колузија помеѓу претпријатија. Едностраното однесување е предмет само на членот 11 од Законот.

12. Типот на координација на однесување или колузија помеѓу претпријатијата што спаѓа во делокругот на членот 7 став (1) од Законот е дека во случај кога најмалку едно претпријатие усвојува одредено однесување на пазарот *vis-à-vis* друго претпријатие, или пак како резултат на контакти помеѓу нив, несигурноста за нивното однесување на пазарот е отстранета или барем значително намалена. Следствено, координацијата може да биде во форма на обврски кои го регулираат однесувањето на пазарот на најмалку една од страните како и за аранжмани кои имаат влијание врз однесувањето на пазарот на најмалку една од страните со предизвикување на измена во нивните иницијативи. Не е задолжително координацијата да биде во интерес на сите засегнати претпријатија. Координацијата, исто така, не мора да биде изречна. Таа може и да биде премолчена. За некој договор да може да се смета дека бил склучен со премолчено прифаќање, мора да постои покана од едно до друго претпријатие, без разлика дали е изречна или имплицитна, за исполнување на некоја заедничка цел.

13. Договорите помеѓу претпријатијата се опфатени со правилото за забрана утврдено во членот 7 став (1) од Законот кога е веројатно дека тие ќе имаат значително негативно влијание врз параметрите на конкуренцијата на пазарот, како што се цените, вкупното производство, квалитетот на производот, разновидноста на производите и иновацијата. Договорите може да имаат вакво влијание со тоа што значително ќе го намалат ривалството помеѓу договорните страни или помеѓу нив и трети страни.

16. Во примената на аналитичката рамка утврдена во претходниот став, мора да се земе предвид дека членот 7 став (1) од Законот прави разлика помеѓу оние договори кои за цел имаат ограничување на конкуренцијата и оние договори чија последица е ограничување на конкуренцијата. Некој договор или договорно ограничување ќе бидат забранети со членот 7 став (1) од Законот доколку нивната цел или последица е да се ограничи конкуренцијата помеѓу брендните и/или конкуренцијата во рамките на еден бренд.

17. Разликата помеѓу ограничувањата според целта и ограничувањата според последица е важна. Откако ќе се утврди дека некој договор има за своја цел ограничување на конкуренцијата, нема потреба да се земаат предвид неговите конкретни влијанија. Поинаку кажано, при примената на членот 7 став (1) од Законот не треба да се докажат реални анти-конкурентни влијанија доколку договорот има за цел ограничување на конкуренцијата. Членот 7 став (3) од Законот од друга страна пак, не прави разлика помеѓу договори кои ја ограничуваат конкуренцијата според целта и договори кои ја ограничуваат конкуренцијата според последицата. Членот 7 став (3) од Законот се однесува на сите договори кои ги исполнуваат четирите критериуми содржани во истиот член.

18. Ограничувања на конкуренцијата според целта се оние кои според нивната природа имаат потенцијал за ограничување на конкуренцијата. Овие се ограничувања кои во поглед на целите на правилата за конкуренција имаат толку висок потенцијал за негативни влијанија врз конкуренцијата, што при употребата на членот 7 став (1) од Законот се смета за непотребно да се докажат некои реални влијанија на пазарот. Оваа претпоставка се заснова на сериозната природа на ограничувањето и на искуството кое покажува дека ограничувањата на конкуренцијата според цел имаат голема веројатност да произведат негативни влијанија на пазарот и да ги загрозат целите содржани во правилата за конкуренција. Ограничувањата според цел како што се фиксирање на цените и поделба на пазарот го намалуваат производство и ги зголемуваат цените, што води до неправилно распределување на ресурсите, бидејќи стоките и услугите за кои има побарувачка од потрошувачите не се произведуваат. Тие исто така водат кон намалување на благосостојбата на потрошувачот, бидејќи потрошувачите треба да платат повисоки цени за предметните стоки и услуги.

Во конкретниот случај КОП утврди дека постои ограничување по своја цел (restriction by object), бидејќи се работи за класична форма на картелско усогласување на цени, односно координирано зголемување на делот на премијата (режискиот додаток), проследено со размена на чувствителни информации и усогласување на тајмингот на промените.

Европскиот суд во својата пракса последователно утврдува дека договори и усогласени постапки за фиксирање на цени секогаш претставуваат ограничување „by object“.

Во одлуката на Европскиот суд (Court of Justice (1999), Case C-199/92P Huls v Commission) Судот наведува дека:

- усогласено однесување се однесува на форма на координирање помеѓу претпријатијата како резултат на што, и без склучување на договор, доаѓа до намерно заменување на состојбата на непречена конкуренција практична соработка помеѓу претпријатијата. (параграф 158);

- критериумите за координација и соработка мора да се разберат во духот на концептот вткаен во одредбите од Договорот во однос на конкуренцијата, според кој секој економски оператор мора независно да ја одредува политиката која има намера да ја примени на пазарот (параграф 159);

- иако барањето за независност не им го ускратува правото на економските оператори да се адаптираат интелегентно на постојните и очекуваните однесувања на нивните конкуренти, тоа сепак стриктно забранува било каков директен или индиректен контакт помеѓу операторите чија цел или последица е или да се влијае на однесувањето на пазарот на постоен или потенцијален конкурент или да се открие на конкурентот насоката на однесување која тие самите одлучиле да ја применат, или имаат намера да ја применат на пазарот, чија цел или последица на тој контакт е да се создадат услови на конкуренција кои не кореспондираат со нормалните услови на пазарот (параграф 160);

- усогласеното однесување, како што е дефинирано погоре, е опфатено со член 81(1), дури и кога не постојат анти-конкурентски ефекти на пазарот (параграф 163).

Во друга одлука (In Case C-68/12, Protimonopolný úrad Slovenskej republiky v Slovenská sporiteľňa a.s., Судот констатирал дека:

- За целите на примена на член 101 (10 од ДФЕУ нема потреба да се земат во предвид конкретните ефекти од договорот доколку истиот има за цел спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата (параграф 17);
- Целта на член 101 од ДФЕУ е да ги заштити не само интересите на конкурентите и потрошувачите туку и структурата на пазарот како таква (параграф 18);
- Дополнително не е на приватните претпријатија или здруженија на претпријатија, туку на јавната власт да обезбеди придржување кон законските норми (параграф 20);
- Судот во таа насока истакнува дека за да се примени член 101 од ДФЕУ, не е неопходно да има постапување, дури и знаење од страна на партнерите или главниот менаџер на засегнатото претпријатие; доволно е да имало активност на претставникот на претпријатието (параграф 25);
- Дополнително, како што навела Комисијата забранетото учеството во договор е најчесто тајно и не се прави според формални правила. Редок ќе биде случајот да претставникот на претпријатието присуствува на состанок со овластување да направи прекршок (параграф 26);
- Исто така, кога ќе се утврди дека претпријатието учествувало во анти-конкурентски состанок - помеѓу претпријатија конкуренти, претпријатието е тоа кое треба да достави докази од кои ќе се утврди дека неговото учество на состаноците било без било каква анти-конкурентска намера, со тоа што ќе покаже дека им дало до знаење на конкурентите, дека учествува на состаноците во дух кој се разликува од нивниот. За учеството на претпријатието на таков состанок да не се гледа како премолчно одобрување на незаконска иницијатива или како следење на она што е одлучено на состанокот, претпријатието мора јавно да се дистанцира од таквата иницијатива, на начин што другите учесници во договорот ќе сметаат дека тоа става крај на неговото учество или мора да ја пријави иницијативата на административните власти (параграф 27).

Во трета одлука (In Case C-194/14 P, AC-Treuhand AG v European Commission) судот утврдил дека:

- пасивниот начин на учество во прекршокот, како што е присуство на претпријатието на состанок на кој е склучен антиконкурентски договор, без тоа претпријатие јасно да им се спротивстави, се индикации за колузија за која може да се смета одговорно претпријатието согласно член 81(1), бидејќи учесникот кој прекутно ја одобрува противзаконската иницијатива, без јавно да се дистанцира од нејзината содржина, или без да пријави на административните власти, го охрабрува продолжувањето на прекршокот и го компромитира откривањето (параграф 31);
- Контекстот на член 81 (1) се однесува на сите договори и усогласено однесување, кои, во вертикален или хоризонтален однос, ја нарушуваат конкуренцијата на аедничкиот пазар, независно од пазарот на кој работат учесниците во договорот и дека е доволно

предметниот договор да имал ефект на комерцијалното однесување на едно претпријатие (параграф 35).

Релевантниот произведен пазар во конкретниот случај го сочинуваат услугите за осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица (АО), како задолжителен вид осигурување кој го нудат осигурителните компании на територијата на Република Северна Македонија согласно Законот за задолжително осигурување во сообраќајот. Овој пазар претставува засебен произведен пазар бидејќи поради својата правна природа, законска задолжителност, специфична структура на премија и строго дефинирана цел, не постојат заменливи услуги од аспект на побарувачката, ниту други производи што можат да го заменат АО осигурувањето.

Релевантниот географски пазар е територијата на Република Северна Македонија, бидејќи условите за снабдување, регулаторната рамка, тарифните правила, надзорните механизми, задолжителните елементи на полисата и правилата за премија се унифицирани и пропишани согласно законските и подзаконските акти на национално ниво, што ги разграничува домашните услови од условите на други држави. Оттука, релевантниот пазар за целите на утврдување на ограничувањето на конкуренцијата е пазарот на осигурување од автомобилска одговорност (АО) за штети предизвикани на трети лица на територијата на Република Северна Македонија.

Согласно член 59 став (1) точка 1) од Законот, за сторен прекршок, КОП, на претпријатието, односно здружението на претпријатија, со решение ќе му изрече глоба во износ до 10% од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во последната деловна година, изразена во апсолутен и номинален износ за која претпријатието или здружението на претпријатија има составена годишна сметка ако склучи забранет договор или на друг начин учествува во договор, одлука или усогласено однесување со кои се нарушува конкуренцијата во смисла на член 7 од Законот.

Согласно член 64 став (1) од Законот при одмерување на глобата КОП во предвид ги зема: тежината на прекршокот, времетраењето на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани со прекршокот.

Согласно член 64 став (2) од Законот КОП, при одмерување на глобата, најпрво определува основен износ на глобата, а потоа истиот го прилагодува, земајќи ги предвид олеснителните или отежнителните околности.

Согласно член 64 став (3) од Законот основниот износ на глобата по правило изнесува најмногу до 30% од приходот на сторителот на прекршокот остварен од дејноста која се врши на релевантниот пазар на кој е сторен прекршокот во последната целосна деловна година во која сторителот на прекршокот учествувал во истиот. Вака определениот износ се множи со бројот на годините во кои траел прекршокот.

Согласно член 64 став (4) од Законот, износот определен во согласност со став (3) од овој член се прилагодува со земање предвид на олеснителни или отежнителни околности, како резултат на што истиот може да биде намален или зголемен.

Согласно член 64 став (5) од Законот, олеснителни околности кои се земаат во предвид при одмерувањето на глобата особено се: 1) ако сторителот на прекршокот доставил доказ дека ги прекинал дејствијата кои претставуваат прекршок во моментот кога Комисијата за одлучување по прекршок повела прекршочна постапка, со исклучок кога се работи за прекршок од член 7 став (1) точка 1) од овој закон; 2) ако сторителот на прекршокот доставил доказ дека неговата вклученост во прекршокот е минимална и докаже дека за периодот кога бил учесник во забранет договор, всушност ја избегнувал неговата примена однесувајќи се конкурентски на релевантниот пазар; 3) ако сторителот на прекршокот ефективно соработувал со Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок, независно од примената на член 65 од овој закон (leniency).

Согласно член 64 став (6) од Законот, отежнителни околности кои се земаат во предвид при одмерувањето на глобата особено се: 1) ако Комисијата за одлучување по прекршок утврдила дека е сторен прекршок предвиден со одредбите од овој закон, а сторителот на прекршокот продолжува да го врши прекршокот или повторува ист или сличен прекршок. Во овој случај, основниот износ од став (2) од овој член може да се зголеми до 100% за секој таков утврден прекршок; 2) ако сторителот на прекршокот одбивал да соработува или ја попречувал Комисијата за заштита на конкуренцијата или Комисијата за одлучување по прекршок во спроведувањето на постапката; 3) ако сторителот на прекршокот имал улога на водач или поттикнувач на прекршокот. Комисијата за одлучување по прекршок особено зема во предвид дали сторителот на прекршокот преземал дејствија насочени кон поттикнување на други претпријатија да земат учество во прекршокот и/или преземал било какви мерки на одмазда против други претпријатија со цел да ги присили на преземање дејствија кои претставуваат прекршок.

КОП утврди дека времетраењето на прекршокот од член 7 став (1) точка 1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од Законот е од 01.03.2024 година до 07.05.2024 година и истиот изнесува 68 денови.

При одмерување на глобата КОП ги зема во предвид следните олеснителни околности:

- Претпријатијата против кои е донесен Заклучокот за поведување на прекршочна постапка ПП бр.09-18/33, ефективно соработуваа со КОП за време на постапката независно од примената на член 65 од Законот и

- Друштвото САВА осигурување а.д. Скопје со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје, самоиницијативно има извршено поврат на разликата на цената која осигурениците ја имаат платено во период на примена на изменетите/повисоки цени за полисите за осигурување од автомобилска одговорност за штети предизвикани на трети лица (наведено во дописот до Комисијата 09-48/28 од 13.03.2025 година).

Врз основа на се погоре наведено, КОП одлучи дека:

- Акционерско друштво за осигурување и реосигурување МАКЕДОНИЈА Скопје - Виена Иншуренс Груп, со седиште на Ул. 11 Октомври бр.25, 1000 Скопје сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува

основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.

- ТРИГЛАВ ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје, со седиште на Бул. 8-ми Септември, бр.16 зграда Хипериум, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.
- САВА осигурување а.д. Скопје, со седиште на Ул. Железничка, бр.41, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка. При одмерување на глобата, КОП го имаше во предвид бројот на продадени полиси и остварени приходи од Тарифна група 8 во предметниот период.
- Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје, со седиште на Бул. 8-ми Септември бр.19А, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка. КОП го зеде во предвид произнесувањето на ЕВРОИНС околу одмерувањето на глобата во однос на бројот на продадени АО полиси и остварени приходи од продажба на истите во предметниот период, и соодветно го прилагоди износот на изречената санкција/глоба.
- Акционерско друштво за осигурување ЕУРОЛИНК Скопје, со седиште на Ул. Пиринска бр.23, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка. При одмерување на глобата, КОП го имаше во предвид бројот на продадени полиси и остварени приходи од Тарифна група 8 во предметниот период.
- Акционерско друштво за осигурување ГРАВЕ Скопје, со седиште на Ул. Пиринска бр.23/1-1-5, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот,

степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.

- Друштво за осигурување УНИКА А.Д. – Скопје, со седиште на Бул. Илинден бр.1, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.
- Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје, со седиште на Бул. Св. Климент Охридски бр.26, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.
- Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје, со седиште на Ул. Мајка Тереза бр.1, влез 2, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.
- КРОАЦИЈА ОСИГУРУВАЊЕ АД - Друштво за неживотно осигурување Скопје, со седиште на Ул. Железничка, бр. 41, 1000 Скопје, сторило прекршок согласно член 7 став (1), а во врска со член 59 став (1) точка 1) од ЗАКОНОТ. Имајќи ги во предвид тежината на прекршокот, степенот на нарушеност на конкуренцијата и последиците предизвикани од прекршокот, за сторениот прекршок, КОП го утврдува основниот износ на глобата во износ од XXX денари што претставува XXX од вредноста на вкупниот годишен приход остварен во 2024 година, како последна деловна година за која истиот има составена годишна сметка.

Заради сето горе наведено се одлучи како во диспозитивот на ова решение.

Правна поука: Против ова решение може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд во рок од осум (8) дена од денот на приемот на ова решение. Тужбата го одлага извршувањето на решението.

КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА
КОМИСИЈА ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ ПО ПРЕКРШОК
Претседател
М-р. Борче Размоски